Astrate, koning van Tyrus

Dirck Buysero

bron
Dirck Buysero, *Astrate, koning van Tyrus*. Johannes van den Bergh, Amsterdam 1670

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/buys001astr01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

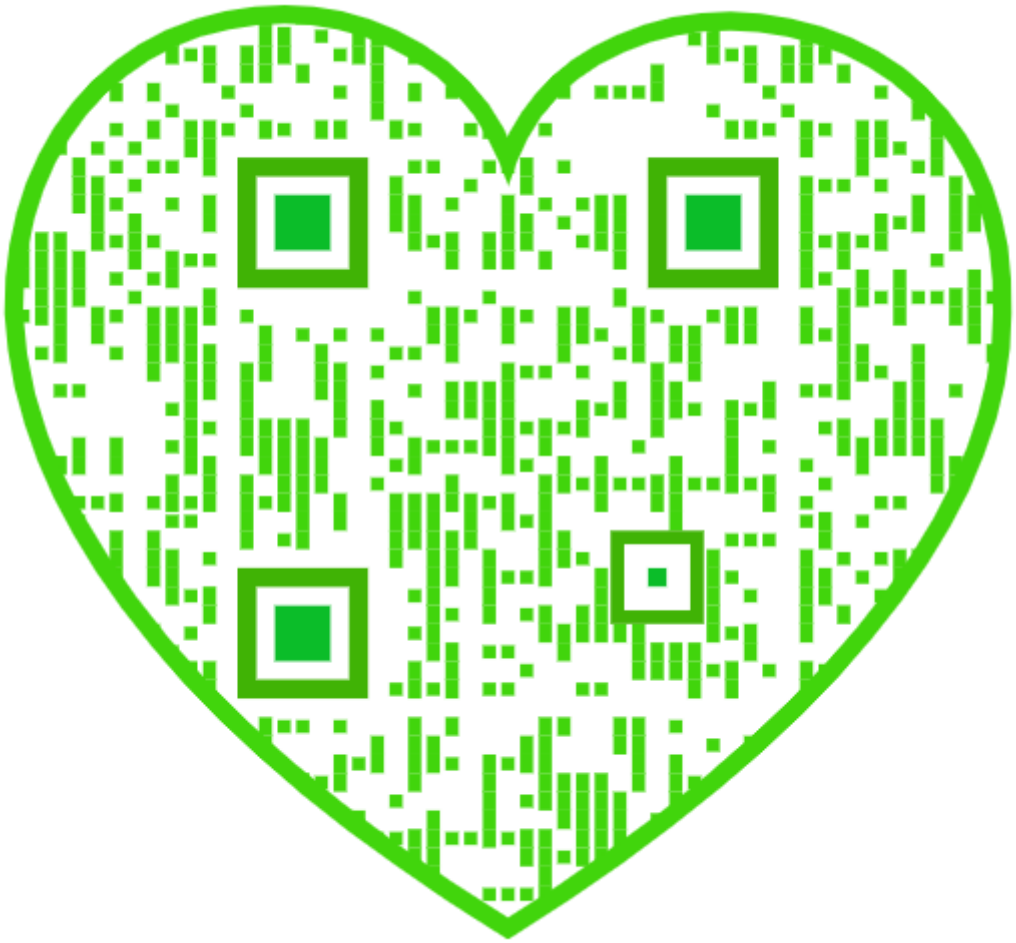

Die 's Weeren, 's Laeften naem en 's Eerften deughgenoot,
Groot om Zyn Stam, en om Zyn eigen Waerde groot:
Wie groot Zyn Hert is, Zal onnoodig Zyn te vragen,
Zoo Laeft hy voor het Land den degen komt te dragen.

Dirck Buysero, ***Astrate, koning van Tyrus***

Aen zijn Doorluchtige hoogheidt Welhem Henrik, Prins van Orange, &c.

Doorluchtigste, Hooghgebooren Prins, Genadige Heer.

'**T***Is niet zonder rechtvaerdige beschroomdheidt, dat ik U tot Beschermheer heb durven kiezen van een Tooneelstuk, het welk zijn hoogste glans verschuldight is aen d'eer, die het gehadt heeft, van voor Uw Hoogheidt in het Fransch te verschijnen. En in der daedt zou het te duchten staen, dat het in onze Tael (want ik kan geensins loochenen, dat het maer een overzetting is) lichtelijk zo gelukkig niet zou zijn, als het op het Fransche Tooneel geweest is, dewijl het sedert vry veel van zijn aengebooren sieraedt verlooren heeft; maer om een quaeden uitslag, die zo onvermydelijk scheen, voor te komen, heb ik het middel gevonden, om dit eigen stuk oneyndig heerlijker te maeken, als het oit was, met het zelve toe te wyen aen de Doorluchtigste Persoon van onze teegenwoordig bekende Weerelt. Noodeloos zou het zijn, na deeze eertytel U te willen doen begrijpen, dat ik van uw Hoogheidt spreek. Want, Doorluchtigste Prins,*

de uitsteekendheidt van geboorte, en de grootte van eedelmoedigheidt, hoewel die doorgaens de menschen aenzienelijk maeken, zijn 't alleen niet, die uw gloryrijke naem zijn waerde geeven: 't geluk, dat gy hebt afkomstig te weezen van Voorouders, ten uitersten vermaerdt, om hunne zo meenig vuldige gewonnene Veldt slagen, en zo veel voorspoediglijk ten einde gebragte Beleegeringen, reekent gy niet eens onder uwe eigene voordeelen: ja zelfs de dapperheidt, die gy als waerachtig Erfgenaem van zo veel Keyzerlijke, Koninglijke, en Vorstelijke Helden, voor t'eenemael in eigendom bezit, volmaekt uwe zo zeer verwonderens waerdige Hoogheidt ten deele maer. De kracht van uw verstandt, en de hoogzweevendheidt van uwe doorluchtige ziel leggen daer de laetste handt aen. Dat weeten zy, die door de eer van uwen omgang zeekerlijk, hoewel niet zonder verbaestheidt, de verdiensten daer van leeren kennen. 't Getal van uwe jaeren, dat zulks aen alle andere weigert, geeft aen de volmaekte bevalligheidt van uwe jeugdt, zoo gezondt en doordringend een oordeel, en by gevolg zo schoon een reeks van aengenaeme deugden, dat ik my tot het verhael der zelve geensins bestaen durf in te wikkelen, uit vrees dat ik, zoekende uwe volkomene glory openbaer te maeken, my teegens uwe zeedigheidt misgaen mogte. Ook is Orange geen naem, die men op een gewoone manier verhandelen mag; om die haer verdiende plaets te geeven, behoorde men die veel eêr voor het Hooft van een aenzienlijk Heir als voor het Hooft van een boek te konnen stellen. De geheele weereldt twijfelt geensins of zy zou daer wonderen veroorzaeken, en uwe eerste proefstukken voor gewisse en waerdige blijken van het Doorluchtig bloedt, dat u bezielt, doen doorgaen. Indien het wenschen kracht had; ik zou hoopen durven, dat ik zo lang noch in de weereldt niet geweest was, of ik kost de waerheidt daer van beleeven. Nu moet ik my aen het lot gedraegen, en my ver-

noegen, *met ondertusschen zeer ootmoediglijk te bidden*, *dat uwe Prinsselijke goedheidt my niet gelieve te misgunnen de eer*, *die ik verzoek*, *van aen onze nakomelingen te laeten blijken*, *dat ik met een ongemeene yver*, *en de diepste eerbiedenis des weereldts ben*,

Doorluchtigste, Hooghgebooren Prins,
Genadige Heer,

Uwe H O O G H E I D T S

Onderdaenigste Getrouwe Dienaer,

D. BUYSERO.

Vertooners.

ELIZE, *Koningin van Tyrus door dwinglandy.*
CORISBE, *Vertrouwde van Elize.*
AGENOR, *Neef van Elize*, *en aen haer belooft.*
NERBAL, *Vertrouweling van Agenor.*
ASTRATE, *Rechte Koning van Tyrus*, *gemeende Zoon van Sichëus.*
BELUS, *Vriendt van Astrate.*
SICHEUS, *Tyrisch Heer*, *gemeende Vader van Astrate.*
BAZORE, } *'t Zaemengezwoorene teegen Elize*, *en Vrienden van Sichëus.*
NICOGENES, } *'t Zaemengezwoorene teegen Elize*, *en Vrienden van Sichëus.*
GERASTE, *Kapitein van de Lijfwacht.*
SOLDAETEN.

Het Tooneel is te Tyrus, *in't Hof*, *voor 't vertrek der Koninginne.*

Astrate, Koning van Tyrus.
Treurspel.

I. Bedryf.

Eerste Tooneel.

AGENOR, ASTRATE, NERBAL, BELUS.

AGENOR,

uit d'eene hoek van het Tooneel komende, en ziende uit d'andere Astrate komen, die wêer te rug wil gaen, zo als hy hem ziet.

HOe, schuwtge my Astrate, en mag men niet verstaen
Ten minste wat het is, dat u zo weg doet gaen?
Waerom mijn komst gemijdt? waer kon ik u mishaegen?
Spreek, gaf ik u oit stof om over my te klaegen?
Wat ik u schuldig ben, heb ik 't niet wel erkent,
En wat gy voor Elize en my hebt aengewent?
Dit Rijk, waer uit door wel gelukte afgrijss'likheeden
Ons vaders stieten haer gerechtige Overheeden,
Zou tegen onzen dank, en zonder uwe daên,
Nu onder het gebiedt van onzen vyandt staen.
En hadt gy niet gelicht het jok van onze schouders,
Zo waeren wy gestraft om 't schelmstuk van onze Ouders.
Ik zelf gevangen, en niet hopende als de doodt,
Zag hoege in spijt van 't lot mijn ketenen ontsloot;
Hoe 't droevig overschot door u den vyandt velde;
En gy Elize op 't lest in Troon en Eer herstelde.
De Koningin, noch ik, schoon uit Tyrannen bloedt
Gedaelt, en groot gemaekt op 't spoor van zulk een voet,

Bevonden noit ons hert in quaedt doen zo bedreeven,
Om zonder gruwel in ondankbaerheidt te leeven.
Wat heeft de Koningin met weeldes overvloedt
U niet begunstigt; zo het dankbaere gemoedt
Door achting en door gunst zich uitdrukt, zo kan heeden
Mijne achting, die ik heb voor uw hoedaenigheeden,
En vriendschap, die altijdt gebleeken is in my,
Bewijzen, dat ik u beloon naer uw waerdy.

ASTRATE.
't Is lang genoeg, mijn Heer, onwaerdige eer genooten;
'k Ben waerdt te zijn uit uw geneegenheit gestooten.
Leert beeter kennen 't hert, dat gy zo groot'liks acht,
Zo moedig in de schijn, zo teeder in zijn kracht;
Dit hert veel schuldiger, als gy het niet zoud denken,
Verloochent in zich zelfs al d'eer, die gy 't quaemt schenken;
Ly, dat ik schuldig zijnde uw goedertieren aert
Ontvluchten mooge, die ik gantslijk niet ben waerdt.

AGENOR.
Hoe groot de misdaedt zy, die van u is bedreeven,
Uw daeden dwingen my die nochtans te vergeeven.
Die 't Rijck weêr opheft, als verreezen uit het graf,
Vermag voor 't minst wel eens te dwaelen zonder straf.
Wie dat gy ook misdeedt, hy zal zijn tijdt verliezen.

ASTRATE.
't Vergrijp raekt u, mijn Heer, en Koningin Elize.

AGENOR.
Hoe, raekt het haer, en my? dit pijnt my; maer de tijdt,
Dat ik het konnen zal quijtschelden, is niet wijdt.
Gy weet, dat heeden is den dag, dat ik zal trouwen
De Koninginne, die 't zo lang heeft opgehouwen,
En dat ik, na de wet van 't Koninklik gebodt,
De handt der Koninginne en Kroon krijg tot mijn lot;
En morgen zal die fiere en minn'lijke Prinsesse
Met haer aenlokk'likheên mijn heete minnebresse....

ASTRATE.
Ach Prins, geslingert door de wanhoop heen en weêr,

Vreeze ik (helaes!) te veel te spreeken, zo ik meêr
Moet zeggen; dies laet toe, dat ik u mag verlaeten.

AGENOR,

Astrate ophoudende.

Gy mint de Koninginne: al blijks genoeg, Astrate.

ASTRATE.
Wijl voor uw oog mijn brandt zijn vonken heeft verspreidt,
Ik min, ja, ik beken 't, 'k min met vermeetelheidt;
Ik minne teegens dank van 't lot, wiens blinde wetten
't Beliefde tusschen ons zo groot verschil te zetten:
Ik min in spijt der trouw, wiens onverbreekbre bandt
U morgen binden moet door's Priesters heil'ge handt;
Ik min, schoon dat ik schrik te derven, 't geen ik minne;
Om meêr te zeggen, 'k min in wêerwil van mijn zinnen:
Maer, ondanks uwe trouw, mijn noodtlot, mijn verdriet,
En mijn vergeefs geweldt, 'k min doch te minder niet.
Verwijt my vry, mijn Heer, deeze onrechtvaerdigheeden.

AGENOR.
Het was een noodeloos verwijt, zo ik 't u deede.
Het is genoeg, dat gy uw eigen misdaedt proeft.

ASTRATE.
Om dat te doen, Heer, heb ik niet zeer lang getoeft.
'k Heb duizentmaelen, om dees min te weederstreeven,
Mijn zelven zoeken aan de reeden t'overgeeven;
Al 't geen men trachten kan, deede ik tot deezen dag;
Voor 't minst mijn zwakke ziel geloofde 't zeeker, ach!
Maer endlijk teegen 't quaedt, 't geen ons zo kan vermaeken,
En doet men altijdt niet, het geen men meent te maeken,
En om een misdaedt te verdoemen, die men mint,
Het weinig, dat men doet, schijnt van een groot bewindt.
Ach! toon my reedenen, die mijne moedt wêer boven
Doen komen, geef my raadt.

AGENOR.
Hoe, zoudt gy my gelooven?
Neen, neen; want deeze zucht ontdekt my wat gy dacht:
Men volgt geen raedt, wanneer de Raedts man is verdacht;
En als men blindt is in zijn eigene gedachten,

Een meedeminnaers raedt is van geringe krachten.
Indien de Koningin u trof, zy trof my mêe,
Het voegt niet, dat ik doeme een lijden, dat ik lêe:
'k Hadt onrecht, zo ik dwong die schoone minnestraelen,
En haere macht op my alleenlijk wou bepaelen;
Een minnaer hou te goede een meedeminnaers brandt.

ASTRATE.
Daer is niet lichter voor die 't luk heeft op zijn handt;
Men lijdt gemakkelik, en zonder eens te zuchten,
Een meedevryer, daer men niet hoeft voor te duchten:
Maer wat afgrijs'lik quaedt (helaes!) verdraeght hy niet,
Die in 't gewenscht bezit zijn meedeminnaer ziet!
En dit geluk is u zo wettighlik gegeeven,
Dat zonder dootschuldt ik daer niet kan tegenstreeven:
Helaes! het geen my heeft betovert, dat moet gy
Genieten, zonder dat ik minnenijdig zy;
En zonder dat ik durf het wreede lot beklaegen,
't Ontzag, de rêen, en plicht, gebiên 't my te verdraegen:
Maer min, en boven al een hoopelooze min,
Laet die ontzach, of reên, in een verliefde zin?
Straf mijn ondankbaerheit, mijn stoutheit, zonder beiden:
Het stuk is u bekent, wilt voorts de straf bereiden,
Ik gaze wachten, en uw oog verlossen van
Het voorwerp, dat u niet als haet'lik weezen kan.

II. Tooneel.

AGENOR, NERBAL.

NERBAL.
Mijn Vorst, lijdt uw gedult zulk een vermeetel spreeken?

AGENOR.
De tijdt en is noch niet geboren zulks te wreeken.

NERBAL.
Hoe, laet gy ongestraft zo onbedacht een zin?

AGENOR.
Wat straf is grooter, als een hoopelooze min?
Kan ik zijn ongeluk wel eenigsins vermeêren?
Verkrijgen 't geen hy mint, met vreugde triomfeeren,
Zelf voor zijne oogen, die gevaerelik, noch gram,
De vlagge strijken voor mijn openbaere vlam?
En macht-en hoopeloos van wraek noch gramschap blaeken,
Ja hem beklaegen, dunkt u dat een kleine zaeke?
Doch onder ons, die stoute en reedelooze min
Neemt my in 't heim'lik 't hert met spijt en gramschap in:
Maer zich bedwingen, en daer niets van blijken laeten,
Is hoog noodtzaek'lijk voor die staet na hooge staeten.
'k Behoor te weeten, en ik meen ook dat ik 't weet,
Een stille Vyandt dreigt ons hooft met straf en leet:
En Tyrus hoort ons toe alleen door gruwelstukken,
Met hen, dien 't toequam, van hun Erftroon af te rukken.
Maer daer is noch een Zoon, een spruit van 't wettig bloedt,
Die tot onze ondergang bedekt is opgevoedt:
Hoe onbekent hy is, hy doet 'er veele schroomen;
En dan Astrate....

NERBAL.
Ik zie zijn Vader ginder komen.

III. Tooneel.

AGENOR, NERBAL, SICHEUS.

SICHEUS.
DE Koningin heeft my bevolen, braave Vorst....

AGENOR.
My te verzeek'ren daer mijn ziele zo na dorst?
My op een nieuw weêrom in blijdschap uit doen breeken?

SICHEUS.
Neen, van het teegendeel, heb ik met u te spreeken.

AGENOR.
Hoe, zou zy wel de trouw, daer ik met recht op hoop....

SICHEUS.
Zy meent ten minsten uit te stellen d'Echte knoop.

AGENOR.
Hoe, zou een Huwelik, zelf van de Koninginne
Besloten, nut voor 't 't Rijk, en na haers Vaders zinnen,
Op zijn gebodt zo lang verwacht, zo lang gespelt,
En deezen dag bestemt, noch worden uitgestelt?
Met wat voor schijnrêen kan zy deeze uitstelling doopen,
Hoe, wacht zy te voldoen mijn eenigst heil en hoopen?
Zeit zy de reeden van 't ontijdig weig'ren niet?

SICHEUS.
Dat dit haer wil is, en dat zy het zo gebiedt.
Met u de reed'nen van haer weig'ring voor te draegen,
Gelooft zy haere staet en groots heit te verlaegen.
Zy wil, dat overal het Koninklik gebodt
De plaets van reeden hou, schoon buiten rêen, of slot.
'k Ben u te zeer verplicht, om niet met u te voelen,
O Vorst, de hoon, daer haer verachtingen op doelen.
Toen door uw maegen, in 't gezicht van yder een,
De rechte Koning wierdt geschopt, het recht vertrêen,
En hy in hechtenis van zijnen Troon gesmeeten,
Kan ik de weldaedt van uw Vader niet vergeeten;
'k Was, als een onderdaen vol trouwheidt, ook gestraft,
Hadt zijn meêlijden mijn vergiff'nis niet verschaft.
En seedert dat Elize in onrecht heerscht, en schande,
En 't Koninklijke bloedt zich slacht ten offerhande,
Indien ik 't mijne noch vry van haer gramschap ken,
Weet ik mêer als te wel, dat ik 't u schuldig ben.
Hoe vaek ontstalt gyme aen 't vermoeden van Elize?
Des weet ik wel, mijn Vorst, wat zy my staet te kiezen,
Indien een eedle spijt, om 't geene gy verloort,
U port te naesten 't goedt, het welk u toebehoort.
Het lacht u alles toe; Elize, na het leeven
Haers Vaders, is alleen in 't bloot bezit gebleeven:
't Hof wil een Heer, en volgt zijns ondanks haere wet;
't Gemeen is heel verstoort, dat zy, met bloedt besmet,

Op 't graf der Koningen durft haeren Rijkstroon bouwen;
Kortom, de Scepter past een Vorst meêr, als een Vrouwe;
Hoe zoet is 't, datge u zelf, 't zy 't haer behaegt of spijt,
Kunt kroonen, en de staf haer geensins schuldig zijt.

AGENOR.
Ach! durft mijn hert iets doen tot spijt der Koninginne?

SICHEUS.
Zeg eêr, durft iemant wel iets teegen u beginnen?
't Is al voor u, het Hof, en 't Leeger, zo gy ziet:
Niet is voor haer.

AGENOR.
Helaes! is dan de liefde niet?
Mijn wensch doelt op haer hert, zo wel als op de krooning;
Dat goet, verdeelt, is geen vernoegende belooning;
Zo dat ik 't liever af wil wachten noch zo lang,
En krijgen 't bêi door gunst, als een van bêi door dwang.
Ga heen, Sichëus, ga, en zeg de Koninginne,
Dat zy my na haer lust laet quijnen in de minne;
Dat het haer Rijk niet is, daer ik mijn heil in vind',
En dat men alles lijdt, wanneer men recht bemint.

IV. Tooneel.

SICHEUS, BAZORE, NICOGENES.

SICHEUS.
'k **V**Erwachte van de Prins een hert min neêrgeboogen:
'k Dacht, dat de kroon hem meêr verleit hadde, als haer oogen;
En deeze uitstelling voedde een hoop in mijnen zin,
Dat ik van deezen dag zou zien de Koningin
Gescheiden met de Prins.

BAZORE.
Men zal uw daeden kroonen,
Indien 't geluk u maer de minste hulp wil toonen:
Uw aenslag is wel goedt, uw onderstaen vol lof;
Maer, Heer, men moet vooreerst der dwingelanden Hof

Verwarren; anders is niets zeekers te beginnen.

SICHEUS.
Spreek zacht, wy zijn hier in 't Paleys der Koninginne;
Mistrouwen wy van all's; maer 'k zie haer zelve, en meen,
Dat zy my spreeken wil.

V. Tooneel.

ELIZE, SICHEUS, GERASTE, CORISBE, NICOGENES, BAZORE, Gevolgh.

ELIZE.
MEn laet ons beide alleen.

SICHEUS.
De Prins weet uwe wil; en schoon zy hem ontstelde,
Ik zagh niet dat hy zich in 't minst daer teegen stelde.
Hem biedende mijn dienst, heb ick vergeefs gezocht,
In 't peylen van zijn hert, te weeten wat hy docht;
Doch 't zy hy wantrouwt, of verwaereloost mijn raeden,
'k Heb niet in hem bespeurt, als ootmoedt zonder gade:
Maer zulk een diep ontzach, zo 'k oordeel uit den schijn,
Is al te zeer gemaekt, om niet verdacht te zijn.
Die zo gerust schijnt, als men al zijn heil komt krenken,
In plaets van wech te doen, geeft meerder achterdenken;
Als d'ingekropte spijt eens uitbarst, woedt zy 't meest.
Hoe stilte grooter is, hoe meer men 't onweer vreest.
De Prins heeft macht genoeg, en aenzien, om vermeetel
Te weezen; eene trap dunkt hem slechts van den zetel
Te scheiden, die men licht betreet met eene stap.

ELIZE.
Zo veel de Troon betreft, is 't veel die eene trap;
Wat aenslag dat hy smeede, eer die volbracht zal weezen,
Is zy doch ver genoeg, om noch den val te vreezen.
Die zich vaek inbeelt, dat hy op het hoogste blinkt,
Is licht'lik allernaest aen zijnen val, en zinkt:
'k Beken, Sichëus, wijl ik maeken moet een Koning,

Dat ik 'er een begeer, die waerdig zy der krooning,
Die 't Koninklik gezag beschutte voor zijn val,
En die den Troon bescherm, daer ik hem plaetsen zal.

SICHEUS.
Ik dank den heemel, die uws Majesteyts gedachten
Zo vormt, dat zy alleen het nut des Rijks betrachten,
Op welk naburig Prins uw keur ook vallen moght....

ELIZE
'k Maek Koning, dien ik wil; waerom zo ver gezocht?
'k Begeer een Koning, naer mijn eigen zin, en oordeel,
'k Wil dat hy van mijn handt alleen heb zulk een voordeel,
Dat hy alleen aen my verschuldigt zy de kroon;
Kortom, dees groote keur betreft alleen uw Zoon.

SICHEUS.
Mijn Zoon, Mevrouw?

ELIZE.
Hoe, zijt ge ontroert? wat hebt ge 'er teegen?

SICHEUS.
Dit al te groot geluk maekt my geheel verleegen,
Mevrouw, en 't scheelt niet veel, of 't Vaderlik gemoedt
Zou schuldig toestaen het genot van zulk een goedt,
Zou licht vergeeten, met al t'onbedachte zinnen,
Ter gunst van mijnen Zoon, 't belang der Koninginne:
Ten waer mijn plicht my dwong, dat ik haer Majesteit
Vertoon het groot gevaer, daer haer haer keur in leidt.
Hoe? meentge, dat de Prins het kroonrecht zou verlaeten,
Ten zyge een Koning stelt uit Koninklijken staete,
Die onder uwen voet brengt alle muitery,
En boven uwe hoop stelle uwe heerschappy?
De Prins vlamt op den Troon, met al te groot een reeden,
Om goets moedrs aen te zien, te lijden, dat zijn steede
Werde ingenomen van een ander; ja de stem
En keur uws Vaders doelde, en viel alleen op hem;
Het gantsche Hof, dat om den Prins zwiert, alle dagen
Hem navolgt, zal het lijf met yver voor hem waegen,
En zijn bevestigt Recht handthaven tot de kroon.

ELIZE.
Men loopt na zijn fortuin, en niet na zijn persoon:

Hem volgen, die hem haer toekomend Koning achten,
Zo 't mist, zo zal men hem verlaeten, en verachten;
Indien de Prins oit recht op my hadt, dat's gedaen,
Want hy verloor dat in het leste van ons slaen;
Wanneer dat hy my dwong, verliezende twee slagen,
Zelfs binnen deeze wal het stormen te verdraegen.
't Geweldt der Siriers veroverde de kroon,
Die Vader aen de Prins hadt toegezeit, als zoon;
De Prins verbonden om de zelve te verweeren,
Most haer oprechten, zo hy haer niet wilde ontbeeren.
Een ander kost het doen, en heeft het zelve Recht;
En endelijk mijn Troon is niet, gelijkze pleght:
Het is geen Troon meêr, die men d'Erfvorst quam t'ontrukken,
Gemetselt in zijn bloedt, gegrondt op gruwelstukken;
't Is een gewonnen Troon, daer uw doorluchtig zaedt
My heeft gezet, in spijt van die het spijt, en haet.
Een Troon gezuivert door het vuur der Oorelogen,
En door een heldenhandt uit zijnen val getoogen,
Gemaekt van 't overschot eens Rijks, ter neêr geleit;
En die ik schuldig ben aen zijne dapperheidt.

SICHEUS.
Hy was gelukkig, maer 't geluk kan zich verwennen;
En alhoewel mijn zoon my waerdt is, 'k moet hem kennen:
Gy denkt niet, datge u zelf op 't hoogst hier in misdoet,
Wijl hy met u zo ver verscheelt in staet en bloedt.
Hy heeft een moedig hert, dat niemandt hoeft te wijken;
Doch is geen Prins van 't bloedt, noch heerscht geen Koninkrijken.
Hy heeft niet staets genoech tot zulk een grooten eer.

ELIZE.
Maer hy heeft deugdts genoech, en die gebreekt my zeer.
Door schellemstukken quam de Kroon in ons geslachte,
Die ik, zo ikze ontfing, zo te bewaeren trachte:
Ja, Vaders ongelijk hadt by het mijne niet:
Met 's rechten Konings doodt begon mijn Rijksgebiet:
Het wettig hooft van 't Rijk, al vijftien jaer gevangen,
Geen hoop meêr hebbende, de vryheidt weêr t'erlangen;
Zo kreeg ik zijn party, door mijn Heer vaders doodt

Nu weeder opgewekt, met schrikkelik en groot
Geweldt op mijnen hals: des moest ik in dit woeden,
De bron verdelgen, om geen quaedt gevolg te voeden.
'k Belette dus dien loop; En dees rampzaelge Vorst
Liet ik met bêi zijn zoons het stael gaen door de borst.
De derde, die men heeft van kindtsbeen af versteeken,
Verborgen in mijn Rijk, leit toe om zich te wreeken:
Ik heb'er tijding af, en na ik kan verstaen,
Is teegen my het volk voor hem al opgestaen.
De Prins my trouwende, ver van my te behoeden,
Vermeêrderde daer door het vreesselike woeden
Van 't muitendt volk veel eêr, indien alleen de stam
Der dwingelanden in 't bezit der Kroone quam.
My is een Bruidegom van nooden, die grootmoedig
My aen zijn deugden trouwe, en afwasch van mijn bloedig
En goddeloos bestaen, mijn Rijk voor muitery
Bewaere, en van den toorn der Goden my bevry.

SICHEUS.
Uw gunst doet u te veel van mijne zoon gelooven,
Mevrouw, uw achting gaet zijn oorlogsdeugdt te boven;
Agenor wordt te zeer verstooten en gehoont,
En veel met hem, indien Astrate werdt gekroont.

ELIZE.
Wanneer het my niet scheelt, wat kan het u doch schaden?

SICHEUS.
'k Dacht mijne plicht te zijn haer Majesteit te raeden,
Als onderdaen.

ELIZE.
Ik bidde u, datge in deeze tijdt
Wat minder onderdaen, wat meerder vader zijt.
Wilt nu uw blijdschap met Astrates glory mengen.

SICHEUS.
Hy's u te veel verplicht, 'k ga hem de tijding brengen.

ELIZE.
Neen, ik wil zelve zijn geluk hem doen verstaen,
En speuren, hoe hem dit zal aen het herte gaen.
Wilt onderwijl, zo veel gy kunt, voorzichtig weezen,

Om mijnen vyandt op te zoeken, dien wy vreezen.
't Orakel van Jupijn om raedt gevraegt, zal licht
In deeze duisternis verklaeren ons gezicht:
'k Verwacht het antwoordt, dat ik hoop alle oogenblikken;
Het sammelt, en 't gevaêr doet my gestadig schrikken.
Mijn vyandt staet misschien al vaerdig tot mijn straf:
Maer stieren wy hem, eêr hy 't ons doe, na het graf.
Het eene schelmstuk moet het wit van 't ander breeken;
Ik heb te veel gedaen, om 't zo te laeten steeken;
Een halve misdaedt is gevaerlik, ik begeer
Niet steets te vreezen, om een misdaedt min of meêr.
'k Bevind' my in een staet, daer ik my moet verweeren
Voor yder een, die my daer uit zou willen keeren:
Adraste, en bêi zijn Zoons, die konnen my de kroon
Ontrukken, des was 't my noodtzaeklik haer te dôon.
'k Had garen 't Vorst'lik bloedt gespaert, maer 't kon niet weezen.
Bloedtstorting in zich zelf doet ons gemeenlik vreezen;
Ook kantte zich mijn deugdt wel teegen haere doodt:
Maer stondt mijn doodt niet vast, zo 'k haere niet besloot?
Het inzicht van mijn staet, doet me om my vast te stellen,
Voor schadelijke deugdt, na noodige ondeugdt hellen.
Dat zellefde inzicht van den staet begeert van my,
Naer al 't vermoordt geslacht, den lesten zoon daer by.
Dat inzicht wil, dat ik alleene moet betrachten,
My te beschermen met deez' offerhandt te slachten.
Het noodtlot van mijn stam, hoewel 't de deugdt niet past,
Rukt my van 't weldoen af, bindt my aen 't quaedt doen vast,
En doet my klaerlik zien, dat niet altijdt de menschen,
(Zo wonder is 't geval) al 't goedt doen, dat zy wenschen.
Des paer u aen mijn lot, als ik me aen uwen zoon,
En hou de handt aen 't quaedt, waer van hy trekt het loon.
Kom, zoek den Vyandt, die ons beide staet te vreezen,
Dewijl mijn ondergang u doodelik zou weezen:
Want zonder uwe schâ kan my geen leedt geschiên.

SICHEUS.
Ik weet mijn plicht te wel, om 't werk niet in te zien.

Einde van 't I. Bedrijf.

II. Bedryf.

Eerste Tooneel.

ELIZE, CORISBE.

ELIZE.
Mijn zorg is tot haer wit ten lesten doorgebroken;
Mijn offer heeft behaegt, en Hammon heeft gesproken;
Wel traeg, maer door mijn schuldt: dewijl ik voorbedacht
't Geheim aen my alleen wou hebben toegebracht,
Om des te veiliger te mogen eerst besluiten,
Of my dat dienstiger te zwijgen was, of t'uiten:
Maer gy, voor wien de grondt mijns boezems open leit,
Corisbe, kom vry zien wat ons 't Orakel zeit:
Of 't zich in mijne gunst geneigt zal laeten vinden,
Of in de gunst van hem, die zich durft onderwinden
Mijn heimelik verderf. 't Geluk, als opgevoedt
Met my van kints been af, belooft my niet als goedt.

Orakel.
Uw Hof kan u alleen gewisse tijding geeven
Van hem, dien 't hoog besluit gespaert heeft tot uw val.
't Noodtlottig uur, waer in hy zich ontdekken zal,
Genaekt vast, met het endt van uw gebiedt en leeven.

CORISBE.
Helaes, wat antwoordt, wat besluit is dit, Mevrouw!
Hoe, het geluk voorheen u altijdt gunstig, zou
't Nu van u wijken, en uw trotze moedt verlaeten?
Dat waer te slinks een keer voor uw gevleide staeten.

ELIZE.
Geensins, Corisbe; 't lot heeft my voorheen gevleit;
Indien het my nu dreigt met weederwaerdigheidt,
Het doet daer in niet nieuws; dat zijn zijn oude streeken.
Het most noodtzaekelik, met eens te wiss'len, breeken
Zijn lang genooten gunst: of looch'nen zijnen aert,
Die met de wisselzucht onscheid'lik is gepaert.

Ik ben die niet, die my zal van het lot beklaegen,
Die lafheidt kan misschien een zwakke ziel behaegen;
Maer een verheeven ziel blijft vry, en onvertsaegdt,
En tart veel eer het lot, als dat z'er over klaegt.

CORISBE.
Zo zou een manlik hert, als ons de Goden dreigen,
Tot geenerhande blijk van vrees zich moogen neigen?
Zou dat een schande zijn? maer hoort gy 't noodtbeschik
Van uwen zeek'ren val wel zelve zonder schrik,
En zonder beeven aen?

ELIZE.
Waerom toch zou ik beeven?
Want zo mijn zeek're val daer boven is beschreeven,
Mijn vrees zal my geensins bevryden voor den slag.
Of meent gy, dat men door een laffe zorg vermag
't Onwisselbaer besluit der Goden te verzetten?
O Neen! die laffe zorg zou ons veel eêr beletten
Na midd'len om te zien, waer van zo 't mooglik waer
Men zich noch dienen kost in een verwacht gevaer.
Zo iemandts ongeluk hem op een steilte plaeste,
Met vreeze voor den val, de vrees zou die verhaesten.
't Orakel heeft zijn loop al meêr als eens geweest
Verschuldigt aen 't verzuim van die het heeft gevreest:
Daer in het teegendeel, indien 't geen vrees gemaekt hadt,
Of aen zijn uitslag noit, of al te laet geraekt hadt.
Doch als men zijn bederf ziet onver my delijk,
Van een standtvaste ziel te geeven eeuwig blijk,
't Lot in te volgen, en geen Goôn te weederstreeven,
Is 't zeekerste beleidt van een doorluchtig leeven.

CORISBE.
Die eedele gedachte, en wonderlijke moedt,
Verdienden wel in u wat minder teegenspoedt,
En in de Goden, die zo lang haer macht besteeden
Aen uw geluk, wat meêr standt vastigheidt en reeden,
Gy hebt baldadig noit haer gramschap, of haer haet
Gevordert. Heeft de zorg voor u en uwen staet,

Uws ondanks, u getoont strafvaerdig en verbolgen,
't Was noodtdwang; die is elk genoodt zaekt in te volgen.
Maer buiten die kan zich geen mensch in 't Koninkrijk
Beklaegen, dat gy hem deedt eenig ongelijk.
Alleen Agenor heeft, gelijk gy zelf kunt gissen,
Recht stof tot klaegen, nu gy hem zo lang doet missen
't Bezit van uw persoon, door 't uitstel van uw trouw;
Gy weet, zijn klachte is niet onreedelik, Mevrouw.

ELIZE.
'k Beken, Corisbe, dat mijn hert aen niemandt nader
Behoort, als hem, door wil en order van mijn vader;
En dat het noodtlot, om ons maegschap, en ons bloedt,
Goedtwilliglik voorheen zijn vlammen heeft gevoedt:
Maer nu hy my door dwang moet zoeken te behaegen,
En ik hem door bevel gedwongen liefde draegen,
Nu draeg ik hem geen liefde, en hy behaegt my niet.
Een fiere ziel erkent geen ander mans gebiedt,
Wanneer zy minnen wil. Een liefde, pas te vooren
Door eigen vryheidt aengekoestert, zal zich smooren,
Wanneer zy door den dwang moet worden vast gestelt.
De Liefde luistert nôo na toomen van geweldt;
z'Is in haer zelven vry, voor alles op de Troonen,
Daer kan de zinlikheit haer eigen maeksel kroonen,
Daer keurt zy alles, wat zy minnens waerdig vindt.
Het hert mint zelden, daer de dwang ons toe verbindt.

CORISBE.
'k Beklaeg nochtans den Prins, hy mint.

ELIZE.
Dat kan wel weezen,
Maer kunt gy in den staet, waer toe ik ben gereezen,
Wel zeggen, of hy my of mijne kroon bemint?
Hier komt hy; hooren wy, hoe hy zich thans bevindt.

II. Tooneel.

AGENOR, ELIZE, CORISBE.

AGENOR.
ZO in den droeven standt, waer in ik door uw orden
Verstrikt leg, my de hoop van noch gehoort te worden
Niet mêe benomen is....

ELIZE.
Eêr dat gy verder gaet,
Wil ik, dat gy my mijn belang eerst zeggen laet.
Ik gun zeer gaerne 't oor aen al mijn onderzaeten:
Die gunsten kan geen Vorst met reeden achterlaeten;
Maer dien het werdt vergunt, dient ook wel toe te zien,
Dat hy het niet misbruik, gelijk gy zoudt misschien.
Gy zijt vergramdt zo 't schijnt, en zo gy meent, met reeden.
Een drift dus aengestookt kon licht'lik overtreeden
De paelen van uw plicht: en 'k heb van mijne zy
Te zorgen voor 't gezach van mijne Heerschappy.
Niets kan een Koning, als met zijne smaedt, verdraegen,
Zijn recht is teer, en 't quetst, al wat hem kan mishaegen.
Ik wilde, dat gy zoudt vooraf zijn onderrecht
In deeze staetles: spreek nu vry; ik heb gezeght.

AGENOR.
Een breideloos geweldt komt mijne ziel bestormen,
't Vermoordt my, ik beken 't, en komt my heel hervormen;
Maer denk niet, dat het quetse in 't minst uw fiere zin,
Het is de gramschap niet, Mevrouw, het is de min.
'k Merk altewel waer 't u belieft op toe te leggen,
En wat het staêg verleng van onze trouw wil zeggen.
Ik weet wel, dat de trouw niet aengenaem kan zijn
Met iemandt, die mishaeght. Ik zie wel, dat al mijn
Gedult, en liefde, en trouw u noit het hert zal neigen,
En acht het daerom tijdt, dat ik my, om mijn eigen
Onwaerdiheydt alleen, uw gunst onwaerdig ken;
De wijl 't uw schuldt niet is, dat ik onwaerdigh ben.

Hoewel uws Vaders wil mijn hoop zou konnen voeden,
Zo heb doch van mijn liefde in 't minste geen vermoeden,
Dat zy zich dienen zal van dwingende gebôon,
Zy is al t'êel, en zoekt uw hert meêr, als uw Kroon.
Men doet geen overdraght van herten by geschrifte
De gifte van een hert dat is een vrye gifte.
En schijnt u lichtelik uw Vaders wil te straf,
Stel my alleen niet uit, maer sla my gantschlik af.
Ik ga mijn recht af, om al 't recht aen u te geeven.
Kies hem, dien 't lukken zal in uwe gunst te leeven,
Voor opperheer. U past geen onbegunstigt man.
Hem komt de Kroon alleen, die u behaegen kan.
Ontrek my gunst en Kroon, en doe het zonder vreezen,
'k Zal, spijt uw ongenâ, u niet weêrspannig weezen;
U, wiens aenbidd'lik schoon, en wettelik gezag,
Al, wat gy wilt op my, uw dubb'len slaef, vermag.
Hoe lastig my mijn hoop verbeeldt de slavernye,
Gewoonte en liefde zal my die met vreugdt doen lyen.
Het heerschen was mijn hoop, gehoorzaam zijn mijn plicht,
Mijn liefde ontzeit my 't een, en maekt my 't ander licht;
En noit is iemant in zijn plicht te kort gebleeven,
Die daer toe, zo als ik, door liefde wierdt gedreeven.
Kies dan vry onbeschroomt een Koning na uw zin:
Alleen, zo 't mooglik is, denk, dat ik u bemin;
En dat, indien men iets verdienen kan met minnen,
Ik immers niet verdien daer mêe uw haet te winnen.
Meêr zeg ik niet, en om een volle vryigheidt
Te geeven aen de keur, die u op 't herte leit,
Zo ga ik met verlof; en zal niet weederkeeren,
Voor dat my is bekent het slot van uw begeeren.

III. Tooneel.

CORISBE, ELIZE.

CORISBE.
Nu hebt gy 't na uw wensch, nu zijt gy immers vry,
En aen de Prins niet meêr verplicht.

ELIZE.
Wat tiranny,
Wat onrechtvaerdigheidt zou my zo ver beleezen,
Dat ik gelooven zou niet meêr verplicht te weezen
Aen hem, die alles doet voor my wat doenlik is?
Acht gy mijn ziel zo vreemdt van eed'le ontsteltenis,
Dat haer geen braeve daedt beweege? en zoudt gy meenen,
Dat op mijn fier gemoedt, en op mijn Kroon met eenen,
't Geweldt der liefde van zo groot een onderdaen
Geen grooter recht heeft, als hy my heeft afgestaen?
Corisbe, mijne ziel is zeer gevoelig van de
Grootmoedigheidt: zy acht het d'allergrootste schande
Die niet t'erkennen; maer, hoe ik my dit verbeeld',
Ik vrees, dat hier bedrog en staetzucht onder speelt.
Agenor was zo groot van deugdt noit, daerenboven
Is waere liefde slecht, zy kent noch kunst van hooven,
Noch van welspreekendheidt, als dieze zich ontleent.
't Was al te wel gezeidt, om wel te zijn gemeent.
En immers, om voor u mijn hert recht uit te spreeken,
Al was 't al wel gemeent, zijn kans is nu verkeeken.

CORISBE.
Gy hebt Sichëus zelf, ter gunste van zijn Zoon,
Al meenigmael gevleit met hoop van uwen Troon;
En met groot recht: zy zijn aenzienlik in uw staeten,
De Vader by uw Volk, de Zoon by uw Soldaeten.
Gy hebt haer bêi van doen, zo gy de laegen zoudt
Ontwijken, die u ons bedekte Vyandt brouwt.

ELIZE.
Ik haet dien Vyandt wel, zo veel ik hem kan haeten,

'k Vrees hem niet minder; maer het geen my aen Astrate
Verplicht, is vry wat meêr.

CORISBE.
Misschien zijn dapperheidt,
Die u de Kroon behieldt, verdiende uw dankbaerheidt?

ELIZE.
't Is dwang, geen dankbaerheidt.

CORISBE.
Mevrouw? gy doetme vreezen,
Zou 't liefde zijn?

ELIZE.
Waerom zou 't geene liefde weezen?

CORISBE.
Heeft dan het streng gebiedt van uwe fierheidt uit,
En is 'er iets bequaem te buigen uw besluit?

ELIZE.
Men moet om fier te zijn niet ongevoelig weezen;
Geen opzet is zo vast, dat door een uitgeleezen
Verdienste niet en wordt ten lesten omgezet.
Weet, dat een fier gemoedt, dat tot de liefde met
Veel moeite wordt gebraght, te heeviger zal minnen.
Alwaer de liefde met geweldt moet overwinnen,
Daer werdt zy sterk, na min of meerder teegenstandt:
En dit 's dat het geluk des Prinsen teegenkant;
Dit is het dat Astrate in keur by my doet voorgaen.
Corisbe, laet het u niet al te wonder voorstaen,
Dat ik u dit geheim niet vroeger heb ontdekt:
Ik heb het voor my zelve een lange wijl bedekt.
Mijn hoogmoedt had zich zelf verraeden, door 't vermeeten,
Dat zich de liefde aen my noit durven zou vergeeten:
Ik vreesde voor geen liefde, en die onachtzaemheidt
Die braght haer, onder schijn van plicht en dankbaerheidt,
Maer allebêi verzelt met ongeruste zinnen,
Eêr ik haer kennen kost, in mijne ziel, hier binnen;
En zelve wist ik niet, hoe ver ik was vergist;
Of drong my zelven op, dat ik het niet en wist.

De liefde midlerwijl, hoewel van klein vermoogen
En zwak in haer begin, groeide onder dit bedroogen
En avrechts oordeel op in groote en kracht, tot dat
Zy 't allergrootste deel van mijne ziel bezat:
En quam, verzeekert van geheel te triomfeeren,
Mijn fiere grootsheit in het openbaer braveeren.

CORISBE.
De tijding van die liefde is my wel onverwacht;
Ik dacht de staetzucht hadt alleen u in haer macht.

ELIZE.
Twee tochten tot mijn hart gelijk'lik ingelaeten,
Van dat ik kennis kreeg, de staetzucht en Astrate
Beheersten mijne ziel bêi zonder onderscheidt,
Van krachten eeven groot, maer niet van duurzaemheidt.
De staetzucht bleef bepaeldt, de liefde daerenteegen
Wies aen van uur tot uur; zo dat zy my de wegen,
Zelf door de ramp van zo veel Koninklike dôon,
Alleen gebaent heeft voor Astrate, tot de Kroon.
Die Heldt scheen met een Kroon zo wel te zullen paeren,
Dat ik na 's Konings doodt zijn kind'ren niet wou spaeren,
Om tot zijn liefde vast in mijn besluit te gaen;
'k Heb 't alles om Astrate, en niets om my gedaen,
En al het Staetsbelang, dat my hier in geriefde,
Was in der daedt niet, als een misdaedt van de liefde.

CORISBE.
'k Weet, dat Astrate u mêe ten uitersten bemint.

ELIZE.
Ik weet het ook, hoewel hy noit zo onbezindt
Geweest is, van het my by monde t'openbaeren.
Hy heeft altoos gezocht die achting te bewaeren,
Die hy my schuldig was, en al zijn hoop gevleit
Met eeuwig te vergaen in zijn stilzwijgendheidt.
Maer aen een minnendt hert geen tolken oit ontbreeken,
En schoon de tonge zwijgt, zo konnen d'oogen spreeken.
Een minnaer, die zijn tong tot stom te zijn verkracht,
Zeit meêr, als al te veel, aen iemandt, die wel acht

Op zijn gebaeren slaat: men wil vergeefs bedelven
't Geen openbarst alom, al waar 't door 't zwijgen zelve.

CORISBE.
Maer zeg toch, had Astrate u met wat min ontzag
Bejeegent, en zijn min doen komen aen den dag;
Zo hy door min geperst wat minder had gezweegen,
Had hy hier door, Mevrouw, uw bittren haet verkreegen?

ELIZE.
Hy had het wel behoort; of groff'lik zich vertast:
Hem komt geen spreeken toe, daer 't eerste woordt my past.
Ik weet, hoe wel het voegt aen 't vrouwelik geslachte,
Dat uit des Minnaers mondt men 't eerste woordt verwachte,
En dat een vrouw, hoe sterk verlieft, en hoe gewis
Van wêermin, noch haer brandt bedek, zo 't mooglik is,
En 't jawoordt niet, als na het uiterst poogen, geeve:
Maar ik ben boven 't lot van ons geslacht verheeven;
Ik heersch, en niet als vrouw, maer wel als Koningin;
'k Heb my een eigen wet gemaekt, waer na ik min.
Geen Koninginnen, die een Rijk gebiên, behooren
Zich aen een ydle vrees van vrouwcschaemt te stooren.
Astrate is mijn Vassaal, en d'opperheerschappy
Verbindt hem aen de wet, maer zy ontschuldigt my.
Wat hertstoght hem beweeg', hy moetze zien te toomen,
My komt het toe, 't past my, hem hier in voor te komen,
En zelve 't groote woordt te geeven in den mondt.
Zijn liefde maek zo lang met zijne plicht verbondt;
Hy minne met ontzag, tot ik dat zelve slaeken,
En zijn geneegenheidt tot spreeken stout zal maeken.
Hy berge zijne vlam zorgvuldig, want om die
In 't licht te brengen, moet hy wachten, tot hy zie,
Dat ik hem minne. 'k Ga dit werk dan zo beleggen.

CORISBE.
Heeft dan Agenors min niet meêr by u te zeggen?
Wert hy dus onverwacht bedrayt in 't ongeluk,
En ziet hy uyt de min gereezen al zijn druk?

ELIZE.
'k Vergat hem reets, ei breng hem weeder in mijn zinnen;
Hy heeft te veel gedaen voor my, dat ik zijn minne
Niet zou begunstigen, en hem zo licht verliet.
Maer....

CORISBE.
Wat houdt u terug!

ELIZE.
Ziet gy Astrate niet?

IV. Tooneel.

ASTRATE, ELIZE, CORISBE.

ASTRATE.
VRees langer niet, Mevrouw, de heimelijke laegen
Van uwe sluikparty; 'k hoop hem in weinig daegen
Te leev'ren in uw handt: het gunstige geval
Wil, dat u deeze gunst door my geschieden zal.
Twee van mijn Dienaers zijn, hoewel zy 't schelmstuk haeten,
In schijn verleidt, en tot de kennis ingelaeten
Van 't vloekverwantschap: maer die beide hebben my
Dat daedelik bericht, en voorts belooft, dat zy
Tot uwe en mijne dienst zich ontrouw zullen draegen,
Tot dat zy 't godd'loos hooft ontdekken van die laegen.
'k Was beezig om hen raedt, en moedt te geeven, toen
Men my quam zeggen, dat mijn Vader my van doen
Hadde, en my zocht alom, daer hy my dacht te vinden:
'k Geloof voorzeeker, dat hy ook iets door zijn vrinden
Ondekt zal hebben van de samenzweering, en
Dewijl hy weet, hoe zeer dat ik uw dienaer ben,
Dat hy my quam 't geheim zijns boezems open leggen.

ELIZE.
Ik zal u ruim zoo veel, als u uw Vader, zeggen;
En acht het alzo goedt voor u, dat mijne stem
U mijne toestandt zegge, als dat gy 't weet door hem.

Astrate, veinst hier niet, men wil my doen gelooven,
Dat gy, geheel uw plicht vergeetende, overstooven
Van ydle waen, en op uw groote voorspoedt stout,
U zelven, kost het zijn, aen my vergeeten zoudt...

ASTRATE.
Dat ik my zou aen u vergeeten, kost het weezen!
Mevrouw, breng my ter proeve; ik heb geensins tevreezen
My te verdeedigen, is't anders noodig.

ELIZE.
Ja 't.
't Is noodig, maer voor al dat gy my wel verstaet.
Eêr gy my antwoordt geeft, zo ga vooraf de hoeken
Van uw hoogmoedig hert te deege eens onderzoeken;
Ziet of gy daer niets vindt, dat u betichten kan;
Of uw vermeetelheidt niet ver den yver van
Een need'rig onderdaen heeft durven overtreeden,
En uw gedachten tot aen my toe, buiten reeden....
My dunkt, Astrate, dat u deeze vraeg verstelt;
Wel, nu gy my verstaet, laet hooren, watge ons meldt.

ASTRATE.
Ik zie wel, dat gy weet, hoe ik my heb vergeeten;
d'Ontsteltheidt van mijn hert heeft u mijn oog doen weeten.
Ik loochen 't niet, maer ben zo ver van slaefsch berouw,
Dat ik, schoon of het my mijn leeven kosten zou,
Niet wenschen zou, Mevrouw, dat gy die kennis miste;
Ik heb al lang bespeurt, hoe zich mijn moedt vergiste,
Wanneer ik voor altoos te dempen ondernam
Aen uw omzichtigheidt de woede van mijn vlam.
Maer tot hoe groot een ramp zich d'uitslag ook wil keeren,
My zal geduurig aen noch grooter vlam beheeren:
Mijn hert bemint zijn schuldt, en zoekt, als onverzaedt,
Noch schuldiger te zijn aen zulk een minzaem quaedt;
Ja, zo mijn tong in dit geval eens stout mogt weezen,
Ik zou meêr mijn berouw, als uwe gramschap vreezen.
Wanneer men door een drift, die na geen reeden hoort,
Lichtvaerdig iet bestaet, zo moet men daer mêe voort:

En 't is om niet gezocht ontschuldiging te winnen
Voor losse liefde, als door uitspoorigheit van minnen.

ELIZE.
Mag ik van uwe min wel eisschen eenig blijk?

ASTRATE.
Indien mijn doodt....

ELIZE.
Ik wensch u noch zo vroeg geen lijk,
Ik wilde van de keur eens Bruigoms met u spreeken.

ASTRATE.
Hoe? is het moog'lik d'eens gedaene keur te breeken?
De Prins staet immers vast....

ELIZE.
Wel by mijn Vaders keur.

ASTRATE.
Zou hy aen d'uwe dan noch twijff'len konnen?

ELIZE.
Deur
Wat oorzaak zou ik u daer anders over spreeken?

ASTRATE.
Gy zult altoos uw stam niet van haer recht versteeken,
Maer zoeken uws gelijk?

ELIZE.
Al d'ongelijkheidt endt,
Wanneer men recht bemint. En, wat verschil men kent
In herten, die verlieft, maer ongelijk van stammen
En machten zijn, de bandt van haer gelijke vlammen
Maekt die genoeg gelijk, wanneer zy die vereent;
Mijn keur die heeft het op een onderdaen gemeent:
Maer zulk een onderdaen, die groote Koninginnen
Door zijne deugdt alleen kan dwingen hem te minnen;
Een onderdaen zo groot van eedle moedt gekeurt....
Maer 'k heb te veel gedurft, durf mêe wat op uw beurt,
En oordeel zelf, of gy kunt raeden, wie 't mag weezen.

ASTRATE.
Is 't my geoorloft my t'erkennen, zonder vreezen

Voor ongenade, en zult gy weig'ren, Koningin,
My aen te nemen, voor het oogwit van uw min?
Gy zwijgt, heb ik te veel gedurft.

ELIZE.
'k Zou dan niet zwijgen.

ASTRATE.
O! dat hoogzalig woordt zou mijne hoop doen stijgen
Tot op den hoogsten trap van 't uiterste geluk,
Was 't niet met vrees gemengt van een aenstaenden druk.
Maer 'k vrees voor d'overdraght van u en uwe Rijken,
En dat voor's Prinsen recht mijn liefde heeft te wijken.
Ach! 't is met my gedaen, als hy zich zelven ziet
Verheeven tot de Kroon, en u....

ELIZE.
Noch is hy 't niet.
Maer wilt gy 't hoog verhael van zijne deugdt verwachten,
Zo zult gy hem misschien zulks niet onwaerdig achten.
Hy heeft my t'eenemael ontslagen van de wet,
Die my mijn Vader gaf, dat maekt mijn moedt verzet,
En doet my twijff'len wat te doen staet en te laeten.

ASTRATE.
Indien gy d'eer bemindt, gy zult....

ELIZE.
En wat Astrate.

ASTRATE.
Mevrouw!

ELIZE.
Neen, uwe liefde is 't, die ik Rechter maek
Van dit verschil, spreek uit.

ASTRATE.
In zo een teere zaek
Mijn liefde Rechter, ach! Mevrouw, zy is te heilig
In alles, wat uw eer betreft, en 't is t'onveilig
Voor u belang, indien ik tot haer voordeel iet
Zou raeden buiten 't geen u plicht en eer gebiedt.
Neem liever zelf mijn plaets, of doe my die genade,

Dat gy, wanneer ik zal mijn eigen hoop verraeden,
Gelijk ik zeeker zal, my geen geloof en geeft.
Zie hier dan wat my dunkt. Indien Agenor heeft
Uit eedelmoedigheidt alleen, en liefde zonder
Geveinstheidt, u zijn recht geoffert, en zich onder
Uw wil geboogen, daer hy zelf het Rijk aenvaerdt
Kost hebben, zo is hy uw hert en Kroon wel waerdt.
Ja zelf, schoon dat hy veinsde, om u in slaep te wiegen,
En namaels op zijn tijdt uw slof heit te bedriegen;
Zo dient hy niet getergt met wanhoop: hy heeft macht;
En 't kan wel zijn, dat uw bedekte vyandt wacht
Op zo een schoone kans van tweedracht tusschen vrienden:
Want die is 't, die 't verraedt altijdt tot voordeel diende.
Denk eens by u, in zo gevaerelik een tijdt,
Hoe veel, in zulk een hooft des Koninkrijks, de spijt
Van zich veracht te zien, uw staet zou konnen krenken.

ELIZE.
Maer moet Astrate my daer aen juyst doen gedenken?

ASTRATE.
't Is 't rechte teeken van oprechte min, geen schijn.

ELIZE.
't Misstaet de liefde al wat zo reedelik te zijn.
Maer eevenwel uw raedt is goedt, uw reed'nen klemmen,
En 't past my goede raedt en reed'nen toe te stemmen,
Zo blijft gy tot uw loon geen raedtsman zonder vrucht.

ASTRATE.
Zoudt gy dat konnen doen, Mevrouw?

ELIZE.
Helaes!

ASTRATE.
Gy zucht.

ELIZE.
Ik zucht, maer teegen dank: ga heen, ik gun uw oordeel
De vryheidt, deeze zucht te duiden tot uw voordeel.

Einde van het Tweede Bedrijf.

III. Bedryf.

Eerste Tooneel.

BELUS, ASTRATE.

BELUS.
Mijn Heer, ik bidde u, draeg wat zorge voor uw leeven;
Wilt u in aller yl uit dit Paleis begeeven:
Daer gaet iets groots in zwang; al 't volk is op de been;
't Is overal bezet; men mompelt onder een;
Het ziet 'er uit, als of men vol van misvertrouwen
Een man van staet wilde in zijn huis gevangen houwen;
Gy maekt veel nijdigen; gy zijt ontzien aen 't Hof,
En by het volk. Al dit geeft uwe vrienden stof
Voor u te vreezen; des verlaet straks deeze wallen,
Vooral 't Paleis, alleen uw vrienden te gevalle.

ASTRATE.
Ik moet mijn dienst biên aen de Koninginne, en ga;
Zy heeft my heeden zo begunstigt met genâ....

BELUS.
Vertrouwt gy op de gunst van 't Hof? de Koninginne
Heeft licht haer gunst gebruikt, om uw geloof te winnen.

ASTRATE.
Het zy dan hoe het wil, ik moet en zal haer zien.

II. Tooneel.

CORISBE, ASTRATE.

CORISBE.
VErgeef my, dat ik u den toegang moet verbiên.

ASTRATE.
Ik bid, belet my niet mijn boodschap te verrichten,
Zy raekt de Koningin, en is van groot gewichte;
Belet my niet, dewijl dees zaek geen uitstel lijdt.

CORISBE.
Wilt my gelooven, neem wat beeter uwen tijdt.

ASTRATE.
Neen, neen, ik moet iets aen de Koningin ontdekken,
Dat tot behouding van haer Rijk en rust zal strekken;
'k Moet haer een muitery ontdekken, laet my gaen.

CORISBE.
Geef my geloof, zeg ik noch eens, Heer, en blijf staen;
De Koningin begeert niet, dat haer iemandt spreeke.

ASTRATE.
Die last eischt ons ontzag, ik blijve in geen gebreeke.
Maer kost gy maeken, dat ik eens mogt tot haer trêen.

CORISBE.
Recht uit gezeit, mijn Heer, 't verbodt raekt u alleen.

ASTRATE.
Hoe my?

CORISBE.
Ik weet noch meêr, dat uwe vreugdt zou breeken;
Maer licht'lik is het best u daer niet van te spreeken:
Daerom vertrek; men hoort altijt te vroeg zijn leedt,
En 't is een kleinder quaet, wanneer men het niet weet.

ASTRATE.
Bestorm my liever met een buy van ongenuchten,
Als in onzeekerheidt my dus te laeten zuchten;
Spreek, door uw twijffeling houdt gy my tusschen tween,
Gy doet my lijden meer als duyzendt quâen, met een
Te zwijgen.

CORISBE.
Wijl gy 't wilt, zo weet dan, dat zo eeven,
Als gy vol hoope hadt de Koningin begeeven,
Zy zelf, in aller yl, met groote beezigheidt,
De Prins Agenor in haer kamer heeft geleidt;
En zelfs, wanneer zy wist, dat gy om groote reeden
Haer gaerne spreeken woudt, en in haer kamer trecden,
Zo heeft zy my belast, dat ik u zeggen zou,
Dat zy was by de Prins, en u niet spreeken wou.

ASTRATE.
Zy weigert my gehoor, en ziet de Prins. Wat plaegen!
O Heemel! waer wil 't heen?

CORISBE.
Gy zijt te vroeg verslaegen.
Het geen gy hooren zult dreigt vry een and're smert.

ASTRATE.
Wel aen, vaer voort, vaer voort, en boor my door het hert.

CORISBE.
Al dat men doen kan, om een minnaer te beloonen,
En alle dankbaerheidt, die iemandt is te toonen,
Tot troost en lichtenis van een verliefde borst,
Bewijst de Koningin op heeden aen de Vorst.
Hy zelfstondt heel verzet, op d'onverwachte blijken,
Die in 't gemeen ontfangt d'aenstaende Vorst van 't Rijke.
De Koninklijke Ring, den Prins ter handt gestelt,
Bewijst genoeg, naer wien haer keur en neiging helt.
Als ik nu denk, hoe u weleer de Koninginne
Begunstigde, kan ik die wiss'ling niet bezinnen.

ASTRATE.
't Bedrieg'lik zoet, daer my haer gunst mêe heeft gevleit,
Strekt my een grooter straf, als al haer straffigheidt.
'k Heb hoop gehadt van aen haer oogen te gevallen,
En ach! die hoop treft my het schrikkelikst van allen;
Want zonder deeze hoop, zo ras ter nêer geleidt,
Hadt ik ten minste my tot zulk een slag bereidt.
'k Ly zo veel meêr, hoe meêr ik 't hert meende op te haelen;
Al 't geen my heeft gevleit verdubbelt mijne quaelen:
En in dees harde neep, die my zo vinnig vat,
Mijn grootste wanhoop is de hoop, die 'k heb gehadt.

CORISBE.
Dat gy met zo veel leedts en wanhoops zijt belaeden,
Mijn Heer, dat is de vrucht van uw te trouw'lik raeden.
De Koninginne heeft gevolligt uwen raedt.
'k Beken, gy hebt gedaen een overbraeve daedt,
En door dit Heldenstuk een eeuwig lof verkreegen;

Maer daer is juist altijdt de min niet aen geleegen.
Het goedt verliezen, daer men al zijn heil in vindt,
Is meêr een heldendeugdt, als 't werk van een die mint.
Gy most uw vonnis zelfs niet hebben uit geweezen.

ASTRATE.
Een minnaer, die zich vleit van niet gehaet te weezen,
En meent zijn hoop is hem ten vollen toegestaen,
Hoe kan die vreezen, dat hem die voor 't hooft zal slaen?
Ik heb doen blijken, dat een hert van min betovert
Moet alles offeren aen die het heeft verovert:
Maer 'k heb daer by gedacht, dat zy in zulk een staet
Mijn voorbeeldt volgen zou, en geensins mijnen raedt;
En ondertusschen heeft zy mijn bederf geleeden.

CORISBE.
Mijn Heer, daer komt de Prins.

ASTRATE.
Een schrik gaet door mijn leeden.

CORISBE.
Dwing uw verbolgenheidt, sla gade, dat gy niet....

ASTRATE.
Helaes! ben ik in staet om acht te slaen op iet?

III. Tooneel.

ASTRATE, AGENOR, NERBAL.

ASTRATE.
KOm zie mijn ongenâ, mijn Heer, met vrolike oogen,
En d'ysselike straf van mijn vermeeten poogen;
Smaek 't gadeloos vermaek, dat iemant, die bemindt,
Stàeg in de wanhoop van een meedeminnaer vindt.
Gy hebt voortaen, mijn Heer, geen oorzaek meêr te vreezen.

AGENOR.
Wat aengaet Vrouw Elize, ik zou ondankbaer weezen,
Zo ik my over haer beklaegde; zie, dit pandt
Verzeekert mijn geluk, door zulk een waerde handt.
Maer gy hebt ook geen reên om over haer te klaegen;

Zo hoog als my 't geluk, zo hoog zal d'eer u draegen,
Ook 't vergenoegen, daer een minnaer zich in vindt,
Die oprecht liefde draegt. Gy mint, en wordt bemindt.
Wat wilt gy meêr?

ASTRATE.
Ja, lacht vry met mijn ongelukken,
Corisbe heeft gezeit, waer zy my heenen rukken.

AGENOR.
Maer luister eens, hoe dat het verder is gegaen.
Na dat Elize my dees Ring hadde aengedaen,
En hoog geroemt, dat ik haer hadde weêr gegeeven
Mijn recht, ontviel haer dat gy 't wit waerdt van haer leeven,
Beroepende zich op de Liefde, welkers wet
Altijdt juist aen een hert geen vrye keuren zet;
Maer om mijn braeve daedt niet avrechts te beloonen,
En my zo groot een dank, als moog'lik was, te toonen,
Gaf zy haer weigering een eerelijken schijn,
En wilde, dat gy zoud door my gelukkig zijn.
Zy twijfelde geensins, of d'eer van dit verzoeken
Zou mijn grootmoedig hert zich zo ver doen verkloeken,
En uw geluk een plaets zou gunnen boven 't mijn.

ASTRATE.
Ach Prinse! zoud gy wel dus eedelmoedig zijn?

AGENOR.
Iet loffelijkers wierdt mijn hert noit aengeboden.
De glorie schijnt my tot dit Heldenstuk te nooden.
Mijn eedelmoedigheidt verlokt my 'k weet niet hoe;
Maer liefde is krachtiger, en laet het my niet toe.

ASTRATE.
Helaes! mijn Heer, is dit die groote kracht der minne,
Die sterk genoeg was, om zich zelve t'overwinnen?

AGENOR.
Is 't overwinnen van zich zelve zoet Astraet,
Gelukkig zijn is 't ook; een rechte minnaer slaet
Vaek andre weegen in, en mist met groote reeden.

ASTRATE.
Gy hadt my niet belooft dien omweg in te treeden.

AGENOR.
De min houdt geen beloft, men geeft een ander man
Noit zijn geluk, wanneer men 't zelfs genieten kan.
Men mag om zulk een loon met onrecht overwinnen.

ASTRATE.
Gy mint, mijn Heer? gy mint? ach! moet men zo beminnen?

AGENOR.
Wat wilt gy, yder heeft in 't minnen zijn manier,
En na het hem gevalt, volgt yder een zijn zwier;
Gy mint gelijk een Heldt, en 'k moet rondt uit bekennen,
Dat ik my deeze deugdt niet wel kan aengewennen;
Ik heb mijn zwakheidt; maer ik bloos'er niet eens van.
Wat zwakheidt is'er, die de min beschaemen kan?

ASTRATE.
Uw zwakheidt schijnt na recht noch reeden te gelijken.

AGENOR.
De Koninginne heeft het teegendeel doen blijken.
'k Beken het, haere spijt scheen in den aen vang groot;
Mijn weig'ren haer in 't eerst zo wel als u verschoot;
Maer 'k dêe mijn onschuldt, of mijn liefde boven maeten
Sprak deeze misslag vry, aen minnaers toegelaeten.
'k Trouw met de Koningin, en 't is my boven dien
Geen klein vermaek, Astrate, u wat jaloers te zien.

ASTRATE.
Wilt nu vry uw geluk ter hoogster top verheffen,
't Mijn, wijl ik ben bemint, zal 't uw ver overtreffen;
Denk vry, nu gy alleen zijt bruidegom in schijn,
Dat ik geen reeden heb om meest jaloers te zijn.
'k Heb meêr geluk als gy, wijl zelf de Koninginne
Met eigen monde aen u gezeit heeft my te minnen;
En dat de liefde, in spijt des Huwliks, in haer hert
Verdeeling maekt, van 't geen u opgeoffert werdt.
Dit goedt, dat u ontslipt, dat u mijn min komt rooven,
Wreekt my van uw geluk, en troost my daer en boven.

Dit goedt alleenig is des minnaers liefste zoet;
'k Beroove u door haer min veel meêr, als gy my doet.

AGENOR.
Laet my de zoetheidt, die men my belooft te geeven,
Ik laet u in 't vermaak van uw inbeelding leeven;
Terwijl dat na mijn wensch een zeegenrijke bandt
De schoone Koningin my stellen zal ter handt:
En zonder in het minste iets noodeloos te poogen,
Zal ik gerust'lik haer bezitten voor uw oogen,
En gaen my zelf geheel verzeekeren met een,
Dat ik gelukkig ben op mijn geloof alleen.
Tot uw vertroosting kunt gy onderwijl gelooven,
Dat zy u teegen dank haer zelve quam t'ontrooven.
Smaek dit bedrieg'lik zoet, en hou vry voor gewis,
Dat by uw lot het mijn niet vergelijk'lik is.
Vley uwe smert vry met inbeeldingen en dampen,
Stel daer uw vreugdt in, tot vermind'ring van uw rampen,
Ik ben daer mêe te vrêen, ons vriendschap wil van my,
Dat ik u ongeluk met meedelijden ly:
En van 't waerachtig goet verzeekert, en mijn staeten,
Kan ik u lichtelik het ingebeelde laeten.
Zo zal dan elk van ons te vrêen zijn met zijn staet,
Astrate in zijn geloof, Agenor in der daedt.

ASTRATE.
Wat baet het, Heer, dat wy ons ongeluk verbloemen?
Geen van ons beide kan men recht gelukkig noemen;
Ik kan 't niet weezen, schoon ik weet bemindt te zijn,
Want ik moet lyden, dat gy my berooft van 't mijn;
En zonder haere min zo is'er niets in 't leeven,
Dat machtig is, om u een waer geluk te geeven.
Daerom zo was het niet onbillik, dat'er een
Van beide kreeg 't geen 't lot verdeelt heeft tusschen tween,
En, zo gy d'eer bemint, 'k zal u het middel toonen.

AGENOR.
Dit is vol duisterheidt; of, om u te verschoonen,
Wil ik 't zo duiden; want die zijnde die ik ben,

Dat ik 't niet wil verstaen is alles, dat ik ken.

ASTRATE.
Ik bid, verdiende ik oit verschooning van mijn leeven,
Zulk eene niet te doen; maer my gehoor te geeven,
t' Antwoorden op den raedt, dien gy niet wilt verstaen.

AGENOR.
'k Versta u. Nerbal, wilt straks na mijn Lijfwacht gaen.

ASTRATE.

Nerbal binnen.

Hoe, my verzeek'ren?

AGENOR.
Ik sta't toe met teegenstreeven.
Het Koninklik gezag, my deezen dag gegeeven,
Dwingt my te komen tot dees nuttelijke daedt;
Doch zo veel niet om my, als om uw eigen baet.
't Is noodig, uwe moedt wat in den toom te houwen,
Of haer verbolgenheidt mogt meerder onheil brouwen;
Ik acht u veel Astrate, en wil het naberouw
Voorkomen, dat ik in uw straf gevoelen zou,
'k Zal u beschermen, en ik zou ondankbaer weezen....
Maer 'k zie mijn Lijfwacht.

IV. Tooneel.

AGENOR, ASTRATE, GERASTE, Lijfwacht.

AGENOR

teegen Geraste.

KOm, verzeekert u van deesen.

GERASTE.
Mijn Heer....

AGENOR.
Vertoef niet, maer volvoer mijn last, en ken
Aen deeze Ring, wat ik vermag, en wie ik ben.

GERASTE.

teegen Agenor.

Ik zie tot welk een trap 't geluk u schijnt te nooden;
Maer dat ik my van u verzeek're is my gebooden.

AGENOR.
Van my? bedriegt Mevrouw dan mijne hoop zo licht?

GERASTE.
'k Beklaeg u; maer ik bid, mijn Heer, verschoon mijn plicht,
Dat ik uw deegen eisch.

AGENOR.
Ik moet u die wel geeven:
'k Ben in geen staet van u te konnen weederstreeven.

GERASTE.
Met leedt, Prins....

AGENOR.
Al uw leedt helpt weinig tot mijn lot.
Kom gaen wy voort.

GERASTE.
Ik moet u brengen op het slot.
Maer, eer dat dit geschiedt, begeert de Koninginne
't Merkteeken van 't gebiedt weêrom.

AGENOR.
Wat endt zal 't winnen?
Daer, breng het haer.

GERASTE

teegen Agenor.

Het zal niet noodig zijn, mijn Heer.
Wijl hier Astrate is, dat men weeder der waerts keer.

Spreekende teegen Astrate.

't Is in uw handt, mijn Heer, dat my de Koninginne
Geboodt te stellen 't Pandt van 't Rijk, en van haer minne.
Nu moogt gy hoopen op de hoogste trap van staet.

AGENOR.
't Geluk verkeert: ik val, en 't is uw beurt Astraet.
Kom gaen wy heen, want mijn vertrek zal my bevryen,
Van langer 't byzijn eens gelukkigen te lyen.
Ik voel zijn blijdschap, in mijn ongelukkig hert,
Veel min verdraegelijk, als zelf mijn eigen smert.
Hy hoeft zijn blijdschap met mijn droef heidt niet te kroonen.

ASTRATE.
Ik ga de Koningin mijn dankbaerheidt betoonen;
Want, schoon ik triomfeer, het was groot onbescheidt
Mijn blijdschap t'uiten in uw teegenwoord gheidt.

V. Tooneel.

SICHEUS, ASTRATE.

SICHEUS.
WAer loopt gy heen, mijn Zoon?

ASTRATE.
Na mijn geluk, mijn Vader.

SICHEUS.
'k Sprak zo de Koningin, en weet het al te gader.

ASTRATE.
Indien gy weet, hoe ver voor my haer goedheidt gaet,
Hou my niet langer op. Een dankbaer minnaer staet...

SICHEUS.
Ik heb u van een zaek....

ASTRATE.
Gy zult eerst lijden moeten,
Dat ik my werpe voor de Koningin haer voeten.
Dit moet ik doen, 't en zy ik mijne plicht vergeet.

SICHEUS.
Neen, neen, Astrate, uw plicht is minder, als gy weet.

ASTRATE.
De Prins is vast gezet; wat heb ik meêr te vreezen?
Hoe, zou haer gunst voor my ook vol geveinstheidt weezen,
En ik in mijne hoop voorzien de minste zorg,
Nu ik dit pandt, en zelf haer liefde heb tot borg?

SICHEUS.
O ja, dat pandt kan u met alle hoope vleyen;
Agenor liet zich zelf te veel hier door verleyen.
De Koningin zocht hem door dit bedrieg'lijk zoet
Maer te verblinden, en te toetsen zijn gemoedt;
Zy zocht schijn-reedenen, om over hem te klaegen.
In 't kort, indien gy wilt, gy hebt na niets te vraegen,
Wilt gy haer Bruigom zijn?

ASTRATE.
Of ik 't zou willen, ach!

Wat minnaer maekt zich niet gelukkig, als hy mag?

SICHEUS.
'k Acht u genoeg, Astrate, om niet te willen denken,
Dat een verwijfde min uw glorie zoude krenken.

ASTRATE.
Neen, in dit zoete vier, daer 'k in verteeren wil,
Heeft mijne glorie met mijn liefde geen verschil.
Wat is 'er braever, als een Koningin te trouwen?

SICHEUS.
Een Koningin, daer al de werreldt af moet grouwen,
Wiens eerste proef vergoot al 't Koninklijke bloedt,
In gruwelen geteeldt, in misdaên opgevoedt.

ASTRATE.
Kan ik de Koningin in 't minst' wel schuldig noemen?
En, zo zy in uw zin noch meêr was te verdoemen,
Zoud gy niet oordeelen met meêr barmhertigheidt,
Indien gy waert verstrikt in haer bevalligheidt?
'k Beminde Elize al voor haer ongerechtigheeden,
Ik heb met weêrzin al haer tiranny geleeden,
En heimelik gedoemt: maer zeg my toch, wie vindt
Iets, dat verwerp'lik is, in haer, die hy bemint?
Twee schooner oogen glans betovert uit der maeten;
Voor 't oog van een, die mint, schijnt alles toegelaeten.
't Verstandt is altijdt aen de zy van 't minnend hert,
Daer liefde nimmer meer gestrenge Rechter werdt.

SICHEUS.
Zo deeze gruweldâen u niet te rugge houwen,
Zo vrees d'aenstaende storm, die u veel quaedts zal brouwen;
Denk op uw hals te lâen, door dees gehaete Kroon,
De razerny van 't Volk, en gramschap van de Goôn.
De rechte Koning zal eerlang hier meester weezen.
Elize waggelt. Gy hebt niet als quaedt te vreezen.
Verhaest u niet te zeer, in weêrwil van 't geval,
Te streeven na de Troon, die haest verzinken zal.

ASTRATE.
'k Versta u wel, mijn Heer; natuur doet u dus beeven,

Door 't vreezen voor 't gevaer der trouw, die my doet leeven;
Maer 'k zal u lichtelik verlossen van die vrees,
Die tot mijn voordeel in mijns Vaders herte rees.
't Gevaer is uit, dat my scheen in onze echt beschooren,
Ik heb 't verraedt ondekt, ik ken de t'zaemgezwooren'.

SICHEUS.
Gy kentze?

ASTRATE.
O ja, mijn Heer, ik ken'er vijf of zes.
Pigmalion, Bazore, en zelf Nicogenes
Zijn daer handtdaedig aen.

SICHEUS.
Dees drie zijn onze vrienden,
Die ons met hert en ziel in allen voorval dienden.

ASTRATE.
Waer is'er vriendschap, die de Min kan teegenstaen,
Als min en vriendschap dus malkander teegengaen?

SICHEUS.
'k Zie, 't is hoog tijdt, ik kan my langer niet verschoonen,
Ik moet u end'lik 't hooft van 't eedt genootschap toonen,
Hem, dien bekent is, waer de rechte Vorst zich houdt,
En die de Koningin al deeze laegen brouwt.

ASTRATE.
Ei Vader, toon hem my, opdat ik door dees kennis
De Koningin bevry voor alle ramp en schennis.
Met dien wêerspannigen te straffen is men vry.....

SICHEUS.
Wel, ken hem dan te deeg, mijn Zoon, zie hem in my.

ASTRATE.
Zijt gy 't, mijn Vader?

SICHEUS.
Ja, ik ben 't, wiens deugd'lijke yver
Zich inspant voor het bloedt der Kroon, hoe langs hoe stijver.
Ik ben het, die bestormt der aertstirannen stam,
En Hof en volk op hen te schennen ondernam.
Ik ben het, die de Prins kan leev'ren in uw handen;

Die hem verloste van 't geweldt der dwingelanden.
Ik zelf heb hem bewaerdt, en heim'lik opgevoedt,
Tot hun verdiende straffe, en wraeke van zijn bloedt.
Door dees bekent'nis zal mijn ondergang beginnen,
Mijn doodt alleen is het behoudt der Koninginne,
En gy verraedt my met een woordt te spreeken.

ASTRATE.
Ach!
'k Verrâ de Koningin, zo ik niet spreeken mag.

SICHEUS.
Gaet u haer val mêer, als uws Vaders, aen de zinnen?
Ik weet wat liefde is, en ik ken de kracht van 't minnen.
Ik wil ook d'eerste toght wel toestaen, daer het hert,
Door toomelooze min, meest toegedreeven werdt.
Maer 'k wil niet twijff'len, of na d'eerste zwakkigheeden
Zal zich uw hert weêrom begeeven tot de reeden.
Of schoon de liefde in 't eerst iets won op uw gemoedt,
Voor al dat flaeu geweldt verzeekert my het bloedt.
Mijn zoon, 'k vertrouw my in 't geheel op uwe deugden,
Die 't Vaderlike hert tot noch toe zo verheugden;
Op d'allerheiligste, en op d'allereerste plicht....

ASTRATE.
Ach! teegens liefde miste u dit vertrouwen licht.
Natuur, ja zelf de deugdt diende u verdacht te weezen.
Denk, dat u alles van een Minnaer staet te vreezen,
Die vreest voor 't geen hy mint. Daerom, mijn Vader, laet
De weederspannigen aen 't lot van hun verraedt,
Bidt om genâ; gy wordt zeer licht door my verbeeden,
Kom maer de Koningin de gansche zaek ontleeden.

SICHEUS.
Ik mijnen Vorst verraên, mijn vrienden, en mijn eedt?
Verrâ my, hebt gy 't hert, veel eerder zelve, en weet
Dat noit de staet zucht, schoonze u liefde schijnt te vleyen,
My van den rechten weg der deugden af zal leyen.
Ken beeter mijne trouw, en leer, dat ik zo licht,
Ja lichter zou mijn zoon vergeeten, dan mijn plicht.

'k Deed eens een eedt, dat ik mijn wettig Vorst zou wreeken;
Der dwingelanden stam van Kroon en Troon versteeken;
Mijn landt van 't haetelik geweldt bevryen, of
Grootmoedig sneuvelen, gelijk een heldt, vol lof.
Dat voorneem heb ik, en ik ben niet om te zetten;
De Koningin moet my, of ik moet haer verpletten.
Gy zult haer dagen, of de mijne, zien aen 't endt;
Des zie op welk een zy zich uw verkiezing wendt.

ASTRATE.
Ik wil noch d'eene zy, noch d'andere verkiezen;
Maer, om mijn Vader, noch Beminde te verliezen,
Is 't noodig, dat ik d'een voor d'andere bewaer,
En voegme eerst aen de zy, die 't naest is aen 't gevaer.
Maer wijl 't nu allernaest is aen de Koninginne,
Ga ik haer helpen.

SICHEUS.
Hoe, kan 't bloedt niets op u winnen?

ASTRATE.
Gy hebt mijn bystandt noch niet noodig in den noodt;
Maer wijl de Koningin zo na is aen haer doodt,
Zo zal 't my passen, als een minnaer, vol van trouwe,
Met haer te sneuvlen, of haer 't leeven te behouwen.
Als ik haer heb verlost, van 't geen gy haer bereidt,
Verzeeker ik u haer vergiff'nis van uw feit,
'k Wil in dees tijdt, die nu te kort valt, in mijn zinnen
Niet overleggen, wat van tween behoort te winnen,
Natuur of liefde; maer opdat mijn keur niet mis,
'k Zie op 't gevaerelikste, en vlieg daer 't nodigst is.

Einde van het Derde Bedrijf.

IV. Bedryf.

Eerste Tooneel.

BAZORE, SICHEUS, NICOGENES.

BAZORE.
't **I**S zeeker, dat de liefde Astrate heeft doen spreeken;
Onze aenslag is ontdekt, hoe loos zy was besteeken:
Men diende met dit stuk op 't spoedigst voort te gaen;
Want stellen wy het uit, zo is 't met ons gedaen.
Nu is de macht verdeelt van 't huis der dwingelanden,
Dies geevenze ons van zelf de zeege in onze handen.
De tweedracht is by haer, de Prins in hechtenis;
En, trachtende na 't geen by ons beslooten is,
Zal al zijn aenhang, op de Koningin gebeeten,
Uitspouwen haere spijt, van razerny bezeeten:
Agenors Lijfwacht is gewonnen, en met een
Ons vrienden zijn gereedt, men wacht na ons alleen.

SICHEUS.
Gaet heen, en voert haer aen om 't wettig bloedt te wreeken,
Ik zal straks by u zijn; maer moet mijn zoon eerst spreeken.
Hy heeft hier veel gezag; zijn naem alleen heeft kracht;
Om hem te winnen, ga 'k gebruiken al mijn macht.
Maer wijl de vrienden, om onze aenslag te betrachten,
Al vaerdig zijn, begin vast zonder my te wachten;
Ons welvaert maent ons hier gezwindt mêe voort te gaen,
Om niet verrast te zijn.

BAZORE.
Wy vangen alles aen,
En dat zo daedelijk: gy hebt ons maer te toonen
Hem, die wy heeden door onze aenslag moeten kroonen;
Verberg den Vorst niet meêr, en helpt ons uit de pijn;
Laet ons den Koning zien, wy zullen stouter zijn.

SICHEUS.
Gy zult hem hebben tot getuige van uw werken,
Ik hoop in 't kort met hem uw benden te versterken;
Opdat hy neevens u zijn zaeke gade sla....
Maer 'k zie daer mijnen zoon, ik volg u daed'lik na.

II. Tooneel.

ASTRATE. SICHEUS.

ASTRATE.
BEklaeg u nergens van, wilt wel gemoedigt weezen,
Gy hebt voor u, noch voor uw vrienden niets te vreezen.

SICHEUS.
Hebt gy ons niet ondekt, zo kan men niets vermoên.

ASTRATE.
'k Heb 't al ontdekt, maer 'k heb 't weêr al vergeeven doen.
De Koningin heeft zelf uw stoutheidt vry gegeeven,
En u, en al die daer aen schuldig zijn, het leeven;
Maer al haer strengigheidt bepaeldt zich met de doodt
Van hem, die oorzaek is, waerom gy dit besloot.

SICHEUS.
Hoe, zou zy noch voldoen deeze onrechte offerhande?

ASTRATE.
Laet dees, zo 't zijn kan, noch de Koningin in handen;
Het zal de laetste zijn; de rust van deezen staet
Hangt zelf daer aen, die nu met oproer zwanger gaet.

SICHEUS.
Hoe, zou ik om mijn lijf mijn Koning overgeeven?

ASTRATE.
Neen, wijst hem maer, ik zelf, ik zelf zal hem het leeven
Beneemen; wacht van my niet schandeliks; dees handt,
Mijn Heer, zal voor de vuist hem helpen aen een kant.
Ik zal niet doen, als hy, die bloode, die zich 't vergen
Van uwe hulp niet schaemt, terwijl hy zich gaet bergen.
Hy koom slechts voor den dag, en laet zijn eigen kracht

Ophouden teegen my, het recht van zijn geslacht.
Hy vindt in 't wreeken, en ik in het minnen wetten;
Hy komt mijn liefde, en ik kom zijne wraek beletten.
Hy raekt noit aen zijn wraek, 't en zy zijn arm my straf;
En zonder zijn verderf leidt mijne min in 't graf.
Verdraeg dan weêr, dat wy, verscheidentlik verbolgen,
Dees strijdt gaen effenen, en onze tochten volgen;
Dat een van beiden aen den andren roof den dag,
En toon wie meest van tweên de liefde of wraek vermag.

SICHEUS.
Wel, nu gy van de deugdt zo weinig toch wilt houwen,
En met de Koningin, ook haere misdaên trouwen;
En 's Konings overschot doen daelen in het graf,
'k Zal uw nieusgierigheidt voldoen, maer tot uw straf.

ASTRATE.
Die vyandt, Heer, is die zo schrikkelik te vreezen?

SICHEUS.
Ja, ik verzeeker u, hoe dapper gy moogt weezen,
Hoe zeer gy de Bazuin vermoeidt hebt van de Faem,
Dat gy zult sidderen op 't hooren van zijn naem.

ASTRATE.
Dit dreigen dient maer om my meerder lust te geeven.
Ei! noem hem slechts, mijn Heer, al koste 't my het leeven.

SICHEUS.
Zie, wat de Koning, eêr Elize hem liet doôn,
My naliet weegens 't lot van zijnen jongsten zoon;
En ken den vyandt, die gedwongen is te geeven
Het bloedt der Koninginne aen die hem gaf het leeven.

ASTRATE.

leest in een Tafelboekje, dat Sichëus hem geeft.

De jongste van mijn drie beminde Zoonen
Is voor den vandt vry, die my zo schelmsch dorst hoonen;
En zo de tijdt van zijne ontdekking eens genaekt,
Dat hy mijn sterven wreekt, *of mijne banden slaekt*,
Sichëus heb ik hem ten vader nagelaeten,
Slechts in den schijn; *maer 't is mijn zoon, Astrate.*

ASTRATE.

spreekt voort, het Tafelboekje wegwerpende,

Ach! deeze slag voert my op d'oever van de doodt!
Zou ik van 't bloedt zijn, dat de Koningin vergoot?
En moet ik zelf, verplicht door al te strenge wetten,
Op zulk een lieven borst mijn wreede deegen zetten?
Moet ik haer vyandt, tot mijn herte leedt en pijn,
In weêrwil van my zelf, en mijne liefde zijn.

SICHEUS.
't Is meêr, als al te waer, gy hebt het zelf geleezen.

ASTRATE.
Kan ik 't gelooven, schoon het noch zo waer mag weezen?

SICHEUS.
'k Bewijst u met het geen des Konings handt verklaert,
En dit is meêr als al te wel geloovens waerdt.
Wanneer de Vader van Elize, zonder reeden,
Uw Vader kluist'ren deede, en in zijn plaets quam treeden,
Verloor ik juist mijn zoon, wiens doodt ik tot behoudt
Uws leevens dienen dêe; want gy zijnde eeven oudt
Als hy, Heer, kon ik 't licht uitwerken na behoorte,
En onder zijnen naem verbergen uw geboorte.

ASTRATE.
Waerom 't geheim niet voor altijdt verborgen? Goôn!
Moest gy dan, wreede, indien ik ben des Konings zoon,
Zo lang met dees gehaete en doodtsche boodschap wachte,
Tot dat my d'arm beviel, die mijnen Vader slachte?
En moest gy tot behoudt mijn leevens (bittre spijt!)
Niet eerder oop'ning doen, of zwijgen voor altijdt?

SICHEUS.
Mijn Heer, eêr dat ik u dien hoon dorst kenbaer maeken,
Moest ik u, dacht my, eerst verzeek'ren van de wraeke;
En 'k heb niet kunnen uw rampzael'ge min voorzien,
Die my tot heeden was onmoog'lik te verspiên.

ASTRATE.
Maer, zo ik dael van 't bloedt door haer bevel vergooten,
Hoe kost gy lijden, toen haer sterfdag was beslooten
Door 't Sirisch volk, dat ik aen haere zijde was,

Zelfs teegens die voor my zich stelde in 't harrenas?

SICHEUS.
De haet der Sirïers, ons eeuwen lang gebleeken,
Zocht in het minste niet uw's Vaders bloedt te wreeken;
Der dwingelanden doodt, en straf daer toe bereidt,
Was maer een schoone glimp voor haer staetzuchtigheidt:
Zy vlamden op het rijk, het welk gy moet regeeren;
En zo gy teegens haer het niet hadt kunnen weeren,
Zo hadden wy gerukt de staf, met minder kans,
Uit hunne handt, als uit de vuist des dwingelands.
De wraek uws Vaders was hem door zijn zoon beschooren.
'k Heb die voor u bewaert: en d'uur is nu gebooren;
En schoon 't bemindt ontwerp uw hert verflaeuwen doe,
Hef uwen arm om hoog, en sluit uw oogen toe;
Vlieg zonder om te zien, daer eer en plicht u wenken.

ASTRATE.
O Gôon! ô wreede plicht! kan ik daer aen gedenken,
't En zy ik trille en beeve. Ik weet niet waer ik ben.
Maer is' er niets, dat my hier van verlossen ken?

SICHEUS.
Hoe maekt gy zo veel werks te brengen om het leeven,
Die met uws Vaders bloedt u zelf heeft voorgeschreeven
De lessen van uw plicht, en deed uw broeders dôon?

ASTRATE.
Sichëus, welk een ramp! ach, was ik noch uw zoon!

SICHEUS.
Gy zijt des Konings zoon, ik heb 't u klaer beweezen.

ASTRATE.
Om aller Gôon wil, blijf mijn vader, als voor deezen.

SICHEUS.
Te heerlik is uw lot.

ASTRATE.
Ik schrik voor zulk een eer,
En hou noch duizendtmael van mijne dwaling meêr.
Laet my my zelve die gevaerlike eer berooven,
Laet, zo het weezen kan, my niets daer van gelooven,

De klaerheidt bannen, die voor my afgrijss'lik is,
En houden van mijn lot de lieve duisternis.

SICHEUS.
Neen, toon u heldenmoedt, mijn Prins, om t' overwinnen
Het schadelik geweldt van ongeoorloft minnen.
Dees liefde, die u noopt tot alle onreedlikheidt,
Uw deugdt verbastert, en met een uw plicht verleidt;
Dees liefde, die u doet uw eigen zelfs verraeden,
En die u dwingt de handt te minnen, die zich baedde
In 's Konings bloedt, moet zelf zijn d'eerste dwingelandt,
Die gy tot 's vaders zoen moet helpen aen een kant.
Herstel uw glorie, Vorst, en vlieg, daer u komt roepen
Het brandende ongedult van uw getrouwe troepen;
Volg van uw noodtlot d'onherroepelike wet;
Toon u een waerdig kindt van 't Koninklike bedt.
Zou 't onbehoorlik vuur der liefde u doen verlaeten...

ASTRATE.
Ach, 'k zie de Koningin.

SICHEUS.
Denk, wie gy zijt, Astrate.

ASTRATE.
Helaes! wie dat ik ben; door dit bemindt gezicht
Kan ik niet anders zijn, als Minnaer; en mijn plicht
Vergeet ik door het zien van al mijn welbehaegen.

SICHEUS.
'k Ga dan, uws ondanks, zorg voor uwe welvaert draegen.

III. Tooneel.

ELIZE, ASTRATE, CORISBE.

ELIZE.
WEl, is mijn vyandt u bekendt; en is 'er niet,
Het geen my troosten kan in mijn bedrukt verdriet?
Zal hy mijn Scepter, en mijn leeven....

ASTRATE.
Ach, Mevrouwe!

ELIZE.
Ik vinde u gansch onstelt; wie maekt u deeze rouwe?
Is al uw zorg vergeefs, die gy hebt aengewendt?

ASTRATE.
Uw vyandt is my niet, als al te wel bekendt.

ELIZE.
Astrate, 't kan my in dees staet licht weinig baeten,
Of ik hem ken of niet: het volk is uitgelaeten;
Zy rotten vast te zaem ten dienste van de Vorst;
Een drommel yz're liên voegt hunne staele borst
By 't opgerokkent graeuw, dat blindelings gedreeven,
Tot zoen van 't wettig bloedt, staet na mijn kroon en leeven.
Ik zag in deezen storm mijn vrienden zelf gevat
Van schrik en angst, daer op ik 't meest te hoopen hadt.
't Schijnt me alles doodelik, elk een heeft my verlaeten;
Of hoop ik noch op iet, dat is op u, Astrate;
Mijn vyandt, zonder u, verstoot my van den Troon.

ASTRATE.
Mevrouw, vrees gy niet, hy moet vreezen; dank de Goôn.
De staet, daer in mijn min hem heeft gebraght voor deezen,
Laet hem voortaen niet toe u schaedelik te weezen.

ELIZE.
Astrate, kunt gy my beschutten voor zijn kracht?

ASTRATE.
Ik kan noch meêr, ik kan hem leev'ren in uw macht.

ELIZE.
My leev'ren, goede Goôn! kan 't zijn, dat mijn verlangen
Zou van zo lief een handt zo lief een gift ontfangen?
En zal ik end'lik in mijn macht zien, en geweldt,
Mijn grootste vyandt, door mijn grootste vriendt gestelt?
Ay haast u, hou 't geheim niet langer opgeslooten,
En noem 't gevaerlik bloedt, dat noch moet zijn vergooten.
Men neem het leeven, die 't ons anders neemen zou.

ASTRATE.
Wel aen, wel aen, 'k zal u gehoorzaem zijn, Mevrouw,
En u van 't bloedt, het geen zo doodlik u komt hoonen

't Ellendig overschot zo daedelik vertoonen.
De jongste zoon des Vorsts, die gy benaemt het licht;
Die zoon, door schuldigheidt tot uw verderf verplicht;
Dit offer, dat u strekt een nieuwe leevensader;
Die arme wreeker van een deerelijken Vader,
Van een verdelgde stang, en ingenomen staet;
Kortom, die Vyandt zo gevreest, en zo gehaet,
Die gy met alle kracht zo zocht in 't graf te delven,
(Wie hadt het oit gedacht?) Mevrouw, die ben ik zelve.

ELIZE.
Gy, gy Astrate? ô Goôn!

ASTRATE.
Ik heb vergeefs gedacht
My zelfs te vleyen, en te twijffelen getracht;
Toen my Sichëus zey wie 'k ben, hoewel met vreezen,
Had hy mijn hert gelooft, hy had my in mijn weezen
Gelaeten, en my van mijn lot noit onderricht;
Nu heeft hy teegens dank my al te veel verplicht.
Dees slag komt uwe ziel, zo wel als mijne, plaegen.
Gy zijt niet meêr als ik gehardt, noch onverslaegen.

ELIZE.
Ik had my zelve meer gehardt te zijn vertrouwt;
Maer 'k dacht niet dat gy 't hooft der muit'ren weezen zoudt.
Ik stofte t'onrecht op mijn onverwinbre krachten,
En dat ik onbeschroomdt kon alle ramp verwachten.
Ik was niet op mijn hoede, als 't my den doodtsteek braght;
Mijn hert was wel genoeg verzien met heldekracht,
Zelfs teegen het gevaer, het geen stondt na mijn leeven,
En teegen 't muitendt graeuw, zo schrikk'lik overgeeven;
't Was sterk genoeg om zelf de Goôn te weederstaen;
Maer 't schoot noit teegens u, noch liefde 't harnas aen.

ASTRATE.
Voor my, noch voor de min behoeft gy niet te vreezen,
Uw eigen Vyandt moet u onderdaenig weezen:
Gy woudt hem kennen, en ik heb hem u getoont;
Gy zocht zijn doodt, ik bid, dat gy hem niet verschoont.

Spaer my het leeven niet, dat u wordt aengebooden;
Het is my lastig, en gy hebt mijn bloedt van nooden.
't Zal vloeijen zonder pijn, als 't uit mijn aders raekt;
't Is schuldig, nu het my uw vyandt heeft gemaekt.
Welk een geluk, indien 't u laet, als Koninginne....

ELIZE.
Astrate, wijt my niet, dat ik de Kroon beminne;
Zo zy my heeft gekost veel onrecht, en veel zorg,
Het was voor uwe kruin, de Min verstrekt mijn borg:
En ondertusschen heb ik niet, als u verraeden.
De Heemel teegen my wendt mijne snoode daeden.
Al wat ik immer deê voor u, tot mijn verwijt,
Helaas! vereent ons niet, maer scheidt ons voor altijdt.

ASTRATE.
Ik heb dan, hoor ik, om dat ik u kon behaegen,
U mijnen Vader my ten offer op doen draegen;
En al zijn bloedt gestort, die 't my gegeeven hadt;
'k Was Vaderbeul, om dat ik uwe ziel bezat.

ELIZE.
Wel aen, rechtvaerdig u, Astrate, en neem my 't leeven;
Gy zult onschuldig zijn, als gy my hebt gegeeven
Mijn straffe; wreek uw bloedt; haet my tot 's Vaders zoen.
Uw lot gebiedt het u.

ASTRATE.
Zou ik het kunnen doen?
Op zulk een lieven borst te wetten mijnen deegen?
En kunt gy met uw raedt mijn hert daer toe beweegen?

ELIZE.
'k Beken 't, ik vind my door mijn zwakheidt zo verleidt,
Dat ik met moeite stem tot dees gehoorzaemheidt.
Volg dan niet meêr, als half, het geene gy zijt schuldig;
Bewaer my maer de helft, Astrate, ik ben geduldig.
Ga wreek u, 't zal my toorn aenbrengen, noch verdriet.
Maer zo het weezen kan, Astrate, haet my niet.

ASTRATE.
Ach! 'k deê te veel, indien ik't allerminste deede.

Heeft oit 't geminde van de Minnaer straf geleeden?
Neen, neen, de Heemel drijft uw straf met geen geweldt;
De wijl dat hy u zulk een zachten Rechter stelt.
't Is tot behoudenis van die ik wil bevrijden,
Dat hyme een wet stelt, die ik volgen kan, noch lijden:
En zo gy door de wil des Heemels sneuv'len zoudt,
Hy had die straf niet aen een Minnaers arm vertrouwt.

ELIZE.
De Goden willen my nochtans door u bederven;
't Orakel zeit, dat ik om uwent wil moet sterven;
De Goôn verzeekeren 't; daer is geen twijffel aen.

ASTRATE.
Neen, Min alleenig is de Godt, die my moet raên;
Zijn stem en mijn gemoedt spreekt al de Goden teegen;
Die stem moet meêr by my, als uw orakel weegen;
Hy is de Godt, die my meest aengaet en verstaet;
'k Vertrouw'my meêr op hem, als aller Goden haet;
Zy zijn verdwaelt, zo zy door my uw Kroon en leeven
t' Ontrukken dreigen, want ik durf'er teegen streeven.
'k Zal u behouden gaen, in spijt van 't wreev'lig lot.

IV. Tooneel.

GERASTE, ELIZE, ASTRATE, CORISBE.

GERASTE.
MEvrouw, 't wijkt alles voor het opgeruiderot,
De vyandt, door 't beschik tot uw verderf beschooren,
Staet vaerdig, om u in uw wanhoop te versmooren.
Niets hebtge, als alles quaedts te wachten van hun haet;
Hun graege wraeklust, die in vollen arbeidt gaet,
En teegen al uw bloedt van woede is ingenomen,
Heeft in Agenors doodt zijn eerste wraek bekomen!
Maer, 't geen het wonderste is, men heeft door listigheidt
Op u de misdaedt van dit wreede stuk geleidt;
Al 't graeuw is op de been, zijn vrienden daerenboven,

Die komen na 't Paleis op 't heevigste aengestooven.

ELIZE

teegen Astrate.

Gy ziet, de dulle wrok van d'onverzoenbre Goôn
Begeert, Astrate, datge, uws ondanks, my zult doôn.

ASTRATE.
Ik zal u eevenwel verweeren voor hunne oogen,
En zien of zy zich dan, of ik my heb bedroogen.

ELIZE.
Neen, luister na uw bloedt.

ASTRATE.
Dat schreeuwt vergeefs, ik hoor
Na niemandt als na Min, en volgh alleen zijn spoor.

Einde van't Vierde Bedrijf.

V. Bedryf.

Eerste Tooneel.

ELISE, CORISBE.

ELIZE.
't **I**S tijdt voor uw gezicht mijn hert tot vreugdt te zetten,
Schoon my de Heemel wil verdelgen, en verpletten.

CORISBE.
Hoe? meintge, dat Astrate uw dolle vyandt still',
Die u, zijns ondanks, dus bestormt om zijnent wil;
En dat Astrate u voor de tweedemael bevrijde
Van 's Heemels straf, daer gy zo na zijt aen u lijden?

ELIZE.
Ik heb Astrate zien betrachten met geweldt,
Al 't geen men hoopen kan van een verliefden heldt;
'k Zag van de galery hoe dapper hy verweerde
De Poort, daer 't oproer vast hoe langs hoe meêr vermeerde.
Na dat hy, doch vergeefs, getracht had meenigmael
De dolheidt van het volk te stillen door zijn tael.
Maer ziende dat men hem gansch geen gehoor wou geeven,
Heeft hy zijn dierbaer bloedt voor mijn ellendig leeven
Gewaegt. Hy heeft voor my, zelf teegen zich, gewaekt,
En volk, en vrienden tot zijn vyanden gemaekt.

CORISBE.
Mevrouw, wat kan Astrate in deezen standt bedrijven,
Met zo een handt vol volk, die op uw zijde blijven?

ELIZE.
't Betoonen, dat hy my mint in mijn ongeluk,
Kan my vermaek en vreugdt doen scheppen in mijn druk.
Wanneer men wel bemint, en by het welbeminde,
Hoe groot de ramp ook zy, weet heul en troost te vinden,
Dat 's een genoegen, 't welk de ziel zo zeer vermaekt,
Dat ons een groot verlies van buyten niet eens raekt.
Mijn lieven vyandt zelf my 't lijf te zien verweeren;

In plaets van teegen my zijn wapenen te keeren,
Te zien hoe hy zijn bloedt verzaekte, en in zijn hert
Deê zwijgen 's vaders schim, vast morrende vol smert;
In plaets van mijn bederf te haesten, dat te weeren;
De Godtspraek, kon het zijn, in loogens te verkeeren;
Zijn plicht vergeeten, en meêr minnaer zijn als kindt;
Braveeren 't Noodtlot, tot mijn ondergang gezindt,
En met zijn handt, geschikt tot mijn verderf, my 't leeven
Behouden; teegen 't lot aenworst'len, en weêrstreeven,
Alleen om mijnent wil, is my zo groot een vreugdt,
Dat my het sterven geen verdriet is, maer verheugt.

CORISBE.
Ik zie niet, wat u zo tot sterven port.

ELIZE.
Astrate
Is in gevaer, wilt gy, dat ik hem daer in laete?
Neen, haestenwe onze doodt; laet ons dien braeven heldt
Verlossen van de wraeke, op my slechts aengestelt.
Ik min Astrate meêr, Corisbe, als Kroon en leeven;
Alleen 't gevaer, dat hem gedreigt wordt, doet my beeven.
Mijn snelle doodt kan hem bevrijden door mijn handt,
Dat hy zich niet vergeefs met ondaên smette, en schandt.
Ik moet mijn misdaên, die hem zo gevaerlik waeren,
Meêsleepen, om dien heldt weêr aen de deugdt te paeren.
Na 't geen Astrates min op heeden deê voor my,
Moet ik op mijne beurt niet minder doen, als hy.

CORISBE.
Hoe? wachtge niet, tot dat uw noodtlot....

ELIZE.
Zou ik draelen,
Tot dat men my de wraek doe met geweldt betaelen?
De doodt, in 't uiterst' steekt veel heereliker uit,
Die uit een vrye keur, dan die uit noodtdwang spruit.
Kom schikken wy 't besluit des heemels voor te komen,
En laeten we onderwijl elk twijffelen en droomen,
Wat slag van straffen my het lot beschooren hadt,

Zo ik het zelve niet hadt by de handt gevat.
Wy moogen hoopen, maer wat kan die hoop my baeten.
Daer komt mijn vyandt aen, ô Goôn! waer blijft Astrate?
Dat hy niet meê verschijnt, en niet verwonnen heeft,
Beduidt zijn doodt. Helaes! ik heb te lang geleeft.

II. Tooneel.

SICHEUS, NICOGENES, BAZORE, NERBAL, ELIZE, CORISBE, Soldaeten.

SICHEUS.
DAer is de Koningin, het sterven dubbel waerdig;
Maer eeren wy den Troon, al drukt zyze onrechtvaerdig.
Belet het Krijgsvolk toch van verder voort te gaen,
En laet op my de wraek van onze Vorsten staen.

Teegen de Koninginne.

Nicogenes en Nerbal binnen.

Hoewel ik door een plicht, die geensins is te breeken,
Het Noodtlot dien, dat u schijnt na het hert te steeken,
't Ontzag, het geen ik draeg aen 't Koninklik gebiedt...

ELIZE.
Wat deedt gy met Astrate? Ach! zeg waer gy hem liet?

SICHEUS.
Gy vleit u zelfs vergeefs, dat hy u zal verweeren;
Hy is niet meêr in staet, om iemandt af te keeren.

ELIZE.
Hoe, is mijn heldt dan doodt? en hadt het volk geen meêr....

SICHEUS.
Hy is in 't leeven, maer berooft van zijn geweer.
Zijn liefde quam vergeefs ons trouwe plicht bestooken;
Zijn deegen, in zijn handt tot aen 't gevest gebroken,
Heeft hem in deezen staet gelaeten, zonder maght
Van meêr geweldt tedoen tot hoon van zijn geslacht.
In deezen val, daer u de Goden meê bezwaeren,
Heb ik de smert van 't zien u weêrzijdts willen spaeren,
En alle bêy ontslaen van noodeloos berouw,

Hy wordt bewaert.

ELIZE.
Op dat ik hem niet spreeken zou?

SICHEUS.
Beklaegtge u van die zorg?

ELIZE.
Al wat'er wordt bedreeven,
'k Beklaegme nergens van, mag slechts Astrate leeven;
Behoudt men hem alleen, die 'k min het meest van al,
Hoe groot mijn rampen zijn, 'k vergeef die aen 't geval.
Maer zou ik voor mijn doodt wel iets verzoeken durven?

SICHEUS.
't Is al in deeze staet u met een woordt verwurven...

ELIZE.
Gy ziet wel, wijl ik ben zo na aen mijnen val,
Dat ik niet licht'lik iets voor my verzoeken zal;
Ik ken Astrates min, en oordeel uit my zelven
Hoe zoet de doodt is, als men in het graf ziet delven
Het geen men mint; des weet ik, dat Astrate zal
Het daglicht schuwen, op 't gerucht van mijnen val.
Daerom is dit mijn beê: draeg zorge, dat hy leeve;
Belet hem toch, dat hy zich niet tot wanhoop geeve.
Alleen zijn leeven, daer bestaet mijn wellust in;
Doch met het mijne, doet daer meê na uwen zin.

SICHEUS.
Mevrouw, 'k ontzie de plaets, die gy hebt ingenomen,
Maer 'k hoor het woedend volk, bezwaerlik in te toomen.

ELIZE.

Daer wordt achter het Tooneel een gerucht gemaekt.

Men laete my in rust, 'k weet wat my staet te doen
Tot mijne, tot des Rijks, en tot der Goden zoen.

SICHEUS

teegen Bazore.

Zy gaet in haer vertrek.

De liefde maekt, dat zy zo nô scheidt uit het leeven,
Let op haer doen mijn vriendt; en wilt haer niet begeeven.
'k Zal ondertusschen zien wat dit gerucht bediedt.

III. Tooneel.

ASTRATE, SICHEUS, Soldaeten.

ASTRATE

zich rukkende uit de handen der Soldaeten.

NEemt my het leeven, of weêrhoudt my langer niet.
Zult gy uw Heer en Vorst dus handelen, ô wreeden...

SICHEUS.
Neemt niet ten quaedsten op mijns zoons krankzinnigheeden;
Maer om zijn geest weêrom te leiden zo 't behoort,
Laet ons alleen; ick zal hem stillen met een woordt.

Teegen Astrate.

Soldaeten binnen.

Gy zult in korten (geef doch rust aen uwe zinnen)
Uws Vaders troon bekleên.

ASTRATE.
Waer is de Koninginne?
Indien ik denken dorst, dat in dit laetst geweldt,
Maer 't allerminste was tot haere doodt bestelt....

SICHEUS.
De Koninginne leeft, maer 't is tot haer bederven;
En hy bemint haer niet, die haer belet te sterven:
't Volk is te zeer op haer gebeeten en verwoedt;
Zo dat een traege doodt haer schuldt verlengt, en voedt.
Wilt gy haer laeten aen den moedtwil der Soldaeten,
Of aen 't oproerig graeuw, in dolheidt uitgelaeten,
Die alle zijn bereidt, om haer ten offer van
Uw bloedt te slachten, en die 'k niet weêrhouden kan?

ASTRATE.
Ik zie wel, wat mijn lot zo droevig doet verand'ren.
Verzeeker my van u; 'k verzeeker u van d'and'ren;
Bely slechts wie ik ben, op dat ik meester zy.

SICHEUS.
Dat dult mijn plicht niet, Vorst, dat ik 't zo dra bely.

ASTRATE.
Hoe lang zult gy my dan noch van den Troon versteeken?

SICHEUS.
Tot dat ik heb gezien 't bloedt uwer Maegen wreeken..

ASTRATE.
Maer weet gy wel, wat loon van my ontfangen zou
d'Onmenschelike zorg van zulk een grooten trouw?
Zo uit wraekzuchtigheidt, in wêerwil mijner zinnen,
Uw al te wreede plicht my afrukt 't geen ik minne,
Zal ik de straf van dees te groot een yverbrandt
U streng' gevoelen doen, zelf door mijn eigen handt.

SICHEUS.
Ik weet, hoe dikwils voor een ondienst wierdt gehouwen,
De deugd'like yver van een onbevlekte trouwe;
Maer niets ter weereldt trekt my van uw diensten af;
Ik zal mijn plicht voldoen, al dreigt gy my de straf.
Om u te kroonen, kan ik niet beweeg'lik weezen,
Zo lang ik oorzaek heb om voor uw eer te vreezen;
Maer 'k zal het zonder vrees toestemmen, als het my
Alleen betreffen zal; ja zelf verheugde en bly
Uw bitt'ren haet op my afwachten en verdraegen,
Zo ik u dienst kan doen, voor 't endt van mijne daegen.
Mijn zeek're doodt, wanneerze uit mijn getrouwheidt spruit,
Is 't minst, dat my verschrikt, of teegen 't herte stuit.
Mijn Vorst, wanneer ik my heb na den eisch gequeeten,
De volle wraek aen 't bloedt uws vaders toegemeeten,
Uw eer verzeekert, en beweezen mijne plicht,
Dan heb ik lang genoeg genooten 's leevens licht.
Ja, zo de driften van mijn yver u mijn leeven,
Zelf teegen uwen dank, slechts mogten overgeeven,
Ik sturf gerust: te mêer, mag uw verstoorde zin
Op my de dolle wraek volvoeren van uw min.

ASTRATE.
Wijl 't ydel is, dat ik, met allerleye reeden,
Uw onverbidd'lik hert tot zachtheidt zoek te kneeden;
Uw hert, dat onbeweegt, gelijk een rots, blijft staen;
Laet ons uw wreedheidt dan, tot walgens toe, verzaên.
Ik wil, dat gy verkrijgt meêr, als gy hadt beslooten,

Dat met zo waerdt een bloedt ook 't mijne werdt vergooten.
Geef hier.

SICHEUS

belettende Astrate zijn deegen te neemen.

Mijn Heer!

ASTRATE.
Wel hoe, wat vreest gy voor mijn bloedt,
Gy die my 't hert ontrukt met zulk een overmoedt?
Waerom behoudt gy niet daer ik het meest in leeve?
't Is in Elize alleen, daer my de doodt doet beeven;
De liefde boeit my aen haer vast, in dit gevaer;
Mijn leeven, en mijn doodt is t'eenemaal in haer.

SICHEUS.
Ik ben zo niet ontaerdt, mijn Heer, noch hardt van herte,
Dat dit uw ongeval my ook niet zoude smerten;
'k Beklaeg u, datge uw min niet beeter hebt geleidt:
Maer denk wiens zoon gy zijt; ik heb het u gezeidt.
Voelt gy uw bloedt in u niet sidderen, en woelen?

ASTRATE.
'k Gevoel al 't geen ik moet, al 't geen ik kan gevoelen,
'k Gevoel 't vergieten wel van 't vaderlike bloedt;
Maer 'k min, en dat gevoel ik meest in mijn gemoedt.

SICHEUS.
Dat snoodt gevoelen! houdt gy 't wettig? ach! ik vreeze....

ASTRATE.
Laet haer behoudenis by u een misdaedt weezen;
Schuif gyze alleen, alwaer die noch zo groot, op my:
Ik sta u daer voor in, en spreek u daer van vry.

SICHEUS.
Dat ik zo blindeling met mijne plicht zou speelen,
En dienen zo mijn Heer?

ASTRATE.
Ik ben 't die 't u beveele.
My beeter dienst doen, is mijn ondergang gezocht;
My niet verraên, is mijn verderf en doodt gewrocht.
Zo gy mijn leeven mint, hou op van zo verbolgen
Dat leeven, daer het mijne aen vast is, te vervolgen.

De teikenen van uw getrouwheidt gaen te veer.
Dien my als Minnaer, dien my niet als Opperheer.
Ach! stel mijn bloedt voor 't bloedt, daer uit ik ben gesprooten,
Om uwes zoons wil, in wiens naem ik heb genooten
Uw liefde, en op wiens naem ik minde zonder smet,
Om alles daer gy meest uw hert en zin op zet.
Mag ik iets goedts uit deeze ontsteltenis besluiten,
En durf ik hoopen.....

IV. Tooneel.

NICOGENES; NERBAL, SICHEUS, ASTRATE, Soldaeten.

NICOGENES

teegen Sichëus.

Heer, al 't volk is aen het muiten.

SICHEUS.
Is 't om de Koningin, en wil men haere doodt?

NICOGENES.
Het volk, wat dit belangt, niets zeekerliks besloot;
Het stelt haer sterfuur uit, om naer een weinig wachten
Dit waerdig offer aen hun wettig Heer te slachten.
Maer 't wil zijn Koning zien, en 't mort, om dat men mart
Den Vorst te toonen, dien 't bemint uit al zijn hert.

ASTRATE.
Wat wachtge? vergenoeg het volk met mijn vertooning;
Ondek het hunnen Heer, en wetteliken Koning:
En wijl ik 't zelve ben, zo laet van nu voortaen
My 't voordeel van mijn stam, dat my zo dier zal staen.

SICHEUS.
Op Vorst en volk kan al mijn teegenstandt niets winnen.
Gaen wy 't ontdekken.

ASTRATE.
Gaen we eerst na de Koninginne.

SICHEUS

teegen Nerbal.

Men zie eerst, ofmen haer kan spreeken; want zy sloot
Zich op in haer vertrek.

ASTRATE.
Ach! dat beduidt haer doodt.
Te laet is 't, veel te laet, te bidden om haer leeven;
De wijl gy 't my vergunt, heeft zy het weg gegeeven:
En uw onmenschlik hert hadt my niets toegestaen,
Zo 't niet gedachr hadt, dat het met haer was gedaen.
Gy zelfs hebt licht'lik....

SICHEUS.
Ik?

ASTRATE.
Ach! alles doet my schroomen;
Rechtvaerdig u, en doetze in 't leeven voor my komen,
Dewijl ik geen geloof, als in mijn oogen, vindt.
Daer is zy zelf; verschoon de vrees van een, die mint.

Laetste Tooneel.

ELIZE, CORISBE, BASORE, NERBAL, ASTRATE, SICHEUS, NICOGENES, Soldaeten.

ASTRATE.
IN 't endt, Mevrouw, in 't endt, wijkt alles voor mijn lusten;
Niets is'er, dat u meêr in 't leeven kan ontrusten;
Ik zeegeprael, gy leeft, door mijn getrouwe brandt,
In weêrwil van het lot, zo teegen ons gekant.
Mijn liefde, in't endt, heeft dees te trouw een knecht bewoogen;
Mijn heete drift verleidt; en zelf zijn plicht geboogen;
Ik zie geen vrees meêr voor gevaer van ongeval.

ELIZE.
Meint gy, dat uwe liefde ook my verleyen zal?
Neen, neen, als liefde oprecht geprent staet in de zinnen,
Kanze alles buiten liefde omzetten, en verwinnen.

ASTRATE.
Dreigt gy my zelf met vrees voor uw behoudenis?

ELIZE.
Mijn ondergang, die u zo hoog noodtzaek'lik is,
Verstrekt een kleine zoen, en zuiv'ring van mijn schande.
Uw bloedt, uw bloedt verzoekt van u deeze offerhande:
En zo de liefde u die vergeeten doet, voor my,
Gy maekt, dat ik te meêr daer aen gedachtig zy.

ASTRATE.
Corisbe laet ons doch beletten, dat zy 't leeven....

CORISBE.
Mijn Heer, het is te laet; zy heeft zich zelf vergeeven.

ASTRATE.
Mevrouw!

ELIZE.
Ik heb uw bloedt te wreeken zelf bestaen,
Opdat uw ziel de zorg der straffe zou ontgaen.

ASTRATE.
Men help de Koningin.

ELIZE.
Die hoop zou ydel weezen;
't Vergif is veel te sterk, ik ben niet te geneezen.

ASTRATE

teegen Sichëus.

Zijt gy 't ontmenschte, die dees wreede daedt besloot?

ELIZE.
Neen, gy zijt my alleen verplicht voor mijne doodt.
Ik dacht, dat, om de schim van uw vermoorden Vader
Te paeyen, my de wraek best paste, en niemandt nader;
Opdat ik, buiten hoon van liefde en van het bloedt,
U zonder misdaedt mogt behaegen in 't gemoedt.
Ook laet my d'onspoedt, daer my 't Noodtlot meê wil plaegen,
Niets in de weereldt, datme in 't leeven kan behaegen.
Al 't goedt, daer ik op hoopte, (eilaes!) verlaetme nu;
Ik hiel veel van de Kroon, maer meerder noch van u.
Het licht, en gy alleen kont my vernoeging geeven;
Maer zonder Kroon, en u, wat geef ik om het leeven?

ASTRATE.
't Is noodig, datge eerst op uw redding denkt, en ziet

Of gy 't vergif....

ELIZE.

Astrate, ei, terg mijn liefde niet;
Maer gun my stervende d'ontlastinge der pijnen,
Van my de doodt te laet zo haetlik te doen schijnen.
Ei, roep toch te vergeefs mijn leeven niet weêrom.
Ik sterf.

ASTRATE.

Helaes.....

ELIZE.

De liefde en 't hertzeer maekt u stom,
Dit zwijgen zeit my meêr, als d'allerluitste klachte;
Voor welbespraektheidt moet men zulk een stomheidt achten.
Vaer wel: Want u te zien, en sterven kan ik niet;
Dat stelt uw wraek slechts uit, en meerdert mijn verdriet.
'k Voel in mijn stervend hert, dat uw bekoorlike oogen
Ontsteeken 't geen 't vergift vast uitblust. Het vermogen
Van die betoov'ring is in mijn gemoedt zo groot,
Dat gy mijn ziel weêrhoudt, en opschort mijne doodt.
Men breng my weg.

ASTRATE

O Goôn!

SICHEUS.

Gy zijt ten troon verheeven.
Regeert.

ASTRATE.

Durft gy.... Maer ach! zy heeft de geest gegeeven.

SICHEUS.

Hy valt, en 't schijnt hy sterft, door deeze doodt te zien;
Maer 't is ons wettig Heer, laet ons hem bystandt biên.

Astrate wordt binnen gebraght.

E I N D E.